სახალხო გაზეთი

№ 960 შაბათი, 3 აგვისტო 1913 წ. № 960

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 20 კ., უკან 10 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა პირველ გვერდზე თითო-ჯერ სადამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ. 4 საათის შემდეგ მიიღება მხოლოდ თვით სტამბა „შრომა"-ში, მუხრანის ქუჩა, და ეღირება 4 მანეთი.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელნიც კავკასიის გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაჭრო სახლის ლ. და მ. მეტცლ და ამხ.-ბის განცხადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვში, მიასნიცკის ქ., ს. სიტოვისა და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—მორსკაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის მოედანი.

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება „სახალხო გაზეთი"-ს რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან 3-მდე. საღამოთი 5-დან 7-მდე.

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პირადად მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ-დღე, კვირა-უქმეების გარდა, დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. ადრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: ტფილისში, სასახლის ქ., სარაჯიშვილის სახ. № 6. ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისთვის: ტფილისი, ქართული „სახალხო გაზეთი" 190.

ტელეფონი № 12-29

გაზეთის ფასი წელიწადში 8 მ. 50 კ., თვეში—75 კაპ. ცალკე № ყველგან 5 კ., დამატებიანი—7 კ.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გამოცემა

სახალხო გაზეთი

ყოველკვირეული სურათებიანი დამატებით

პირველი აგვისტოდან წლის დამლევამდი, როგორც ქალაქში ისე ქალაქ გარედ ღირს 3 მ. 75 კ.

თვეში ღირს 75 კაპ.

არ მიიღება ხელის მოწერა ცალკე უდამატებოდ და არც სურათებიანი დამატება იყიდება ცალკე.

მისამართი: Тифлисъ, „Сахалхо газети" Почт. ящ. 190.

სოფიო აბრამის ასული ხუმარაძისა შვილებითურთ, პეტრე ივანეს ძე ხუმარაძე და ეკატერინე ივანეს ასული ილინისა, თამარ პეტრეს ასული ხუმარაძისა და დავით ტიმოთეს ძე ილინი გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ 31 ივლისს, გარდაიცვალა საყვარელი და დაუვიწყარი პირველის—ქმარი, მეორისა და მესამის ძმა, მეოთხისა მაზლი და მეხუთისა ცოლის ძმა

ვასილ ივანეს ძე ხუმარაძე.

პანაშვიდები გადახდილ იქნება: დღეს, 3 აგვისტოს, დილის 10 საათზე და საღამოს 7 საათზე, განსვენებულის ბინაზე, მალაკნის ქუჩა, სახლი № 52; ცხედარს გამოასვენებენ და დაკრძალავენ კვირას, 4 აგვისტოს, დილის 9 საათზე კუკიის წმ. ნინოს ეკლესიის სასაფლაოზე. 530.

ნინო ვახტანგის ასული სარიშვილისა, დავით ვასილის ძე სარიშვილი, და ასულნი მისი მარუსა და ნინო გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ სამი დღის ავადმყოფობის შემდეგ უდროვოდ გარდაცვალებას პირველი მეუღლისა და მეორენი საყვარელის მამის

ვასილ დავითის ძის სარიშვილისას.

პანაშვიდები დანიშნულია შაბათს, დილის 9 საათზე და საღამოთი 6 საათზე, რკინის გზის საავადმყოფოს სამლოცველოში. მიცვალებულს გამოასვენებენ სამლოცველოდან კვირას, 4 აგვისტოს, დილის 7 საათზე თავის ბინაზე, ბატარეინის ქ., № 14. იქიდან პანაშვიდის შემდეგ დილის 10 საათზე კუკიის წმ. ნინოს ეკლესიაში. დაკრძალვა მოხდება იმავე სასაფლაოზე. 531

ქ. შ. წ.-კ. გამავრ. საზ. წიგნის მაღაზიაში იყიდება

შემდეგი სა მაწვილო წიგნები:

ნახატ. საყმაწ. მოთხრ. გამ. „ნაკად."	30 კ.	უცხო თაიგული,	10 „
ორი ზღაპარი, ძმ გრიმების	10 „	ქაჯანა,	5 „
ორი მხატვარი, თარგ. დ. ავალიანისა	15 „	ღვთის წყალობა, გ. წერეთლისა	20 „
ოქროს თავთავი, შ. მღვიმელისა	15 „	ყვავილთა შორის	45 „
ორი ზღაპარი, უილდისა	5 „	შალვას თავგადასავალი,	15 „
პაწია და ?უნგლია,	25 „	ცვარი, შ მღვიმელისა	20 „
რობინზონ კრუზე,	30 „	ძუნწი და ნატვრა, მისივე	10 „
სკრუჯი და მარლეი,	25 „	წაღებიანი კატა, დასურათებული	50 „
სამი ცელქი, შ. მღვიმელისა	15 „	ხუმარა სპილოები,	20 „
სამი საყმ. ამბავი ვაჟა-ფშაველასი	15 „	ჯუზეპე გარიბალდი	10 „
საყმაწ. ლექსები, დ. თომაშვილისა	10 „	ჯიანეტა, პატარა მოქანდაკის დღიური	?0 „
საკვირველი ხე, ვ. ბარნოვ სა	3 „	პ ლი სტოლის ტბა, ნინოშვილისა	5 „
სამშობლ. ბუნებ სარკე, ი. ელიაშვილ.	40 „	გოგია უიშვილი,	5 „
სვიის გვირგვინი,	15 „	განკარგულება,	5 „
სამი მოთხრობა, ს. ყიფიანისა	5 „	იავნ. ნამ რა ქნა?	5 „
საბავშვო თეატრი, „ჯეჯილის" გამ.	10 „	თავდადებულნი ქართველნი,	7 „
ტომის თავგადასავალი,	50 „	საყმაწ. მოთხრობანი, ეკ. გაბაშვილისა	30 „
		ერეკლე მეფე და ინგილო ქალი,	5 „

ადრესი: Тифлисъ. Книжный магазинъ О-ва распр. грам. ср. груз. нас. 121.

ტფილისის კერძო სამკურნალო

ახლად გადაკეთების შემდეგ, ავადმყოფები მიიღებიან.

ქსენიევის ქუჩა, საკუთ. სახლი, № 7, მიხეილის პროსპექტისა და ვეტცელის სასტუმროს ახლო.

ტ ე ლ ე ფ ო ნ ი № 590.

სტაციონალური განყოფილება მოწყობილია 50 საწოლით, ცალკე ნომრებით და საერთო ოთახები განსაკუთრებითი სამშობიარო განყოფილება.

ამბულიარე ავადმყოფთა მიღება შეიძლება ყოველ წამს, გარეშე მოსიარულე ავადმყოფებს მიიღებენ შემდეგი **ექიმები-სპეციალისტები:**

შინაგანი სნეულებანი.	**მანსვეტაშვილი ვ. მ.** ორშაბ., ოთხშ. და პარასკ. 2—3 ს. **მაღალაშვილი გ. გ.** სამშაბ. და შაბათობით 10—12. **მიქელაძე შ. ა.** ყოველ დღე 12½—1 ს. **ფიდოროვი ე. გ.** ყოველ დღე, გარდა ოთხშ. და კვირისა 12—1. ექ.-ქალ. **ენგელ-მელიქ-შახნაზაროვისა ე. ა.** სამ., ხუთ., შაბ. 11—12
ქირურგ. სნეულებანი.	**მარკევიჩი ვ. ლ.** კონსულტანტი ყოველ დღე 11½—12½. **მელიქიშვილი ნ. ა.** ყოველ დღე 10—1. **ფირადოვი რ. ბ.** ყოველ დღე 12—1.
ქალთა და სამშობ სნეულებანი	ექიმი-ქალი **ვერბიცკი-ფირადოვისა ლ.** ყოველ დღე 11—12. **თიკანაძე ი. მ.** ყოველ დღე 1—2. **მელიქიშვილი ნ. მ.** ყოველ დღე 10—1. **სულაკოვი ა. ი.** ყოველ დღე 2—1.
ბავშვთა სნეულბ.	ექ.-ქალ. **ბაქრაძე-დედაბრიშვილისა** ყ.-დღე, გარდა ოთხშ. 1—1½. **მიქელაძე შ. ა.** ყოველ დღე 12½—1 **ფიდოროვი გ. ს.** ყოველ დღე გარდა ოთხშაბ. და კვირისა 12—1.
ნერვიულ. სნეულებ. და ელექ	**გედევანიშვილი. მ ა.** შაბათობით 10½—11. **ჯავახიშვილი ნ. ნ.** ოთხშაბ., პარას. და კვირას 11—12 **ფონდოევი გ ს.** ყოველ დღე 1—2.
ყელ. ყურის და ცხვირ.	**ათენიანცი ნ. ა.** ყოველ დღე 12½—1½. **ორემბოვსკი ნ. ს.** ყოველ დღე 1½—2.
თვალის სნეულ.	**მუსხელიშვილი ვ. ს.** ორშაბათ., ოთხშ. და პარასკ. 2—2½.
კან. და ვენერ. ავ.	**დიასამიძე ა. ნ.** ყოველ დღე 11½—12½.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი საკუთარი სამიკროქიმიო და საბაქტერიოლოგიო ლაბორატორია. სისხლის გასინჯვა, ათაშანგ. **Wassermann.** რჩევისათვის 50 კ. საწოლები 2 მ. დაწყებული. ცალკე ოთახი 5 მანეთიდან. მშობიარობა 10 დღე წოლით ღირს 40 მ. ოპერაციები, კონსულიუმი, შარდის ბუშტისა და მილების კატეტერიზაცია, „606" და „914" **წამლის შეშხაპუნება,** ელექტრონით წამლ., მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ძიძათა შემოწმება და სხვა, შეღავათიანი საფასურით. წ. 1035

ახალი კლუბი

(საზაფხულო სადგომი)

შაბათს, 3 აგვისტოს, 1913 წელს.

გაიმართება **კონცერტი სიმფონიურ ორკესტრისა**

გ. ი. ზელიონის გამგებლობითა და **ლეო ჩუბინაშვილის** (ტენორი) მონაწილეობით. დასაწყისი საღამოს 9 საათზე.

კლუბში შესასვლელი ფასი ჩვეულებრივია. 1402

პირველ-ხარისხოვანი

დიდი ცირკი ძმ. ესიკოვსკებისა

მიხეილის პროსპექტ., მუშტაიდის შესავალთან, ნ. კუნდუხოვის ადგილზე, საკუთარი საზაფხულო გრილი სადგომი, ტრამვაი იქვე ჩერდება და შინ დაბრუნებისასაც მუშაობს.

3 აგვისტოს, 1913 წ. გაიმართება

დიდი წარმოდგენა,

სახელდობრ **„ჩვენი შაბათები".** დღეს, როგორც ყოველ შაბათს, პროგრამმა შესდგება პირველ-ხარისხოვან ატრაქციონებისაგან. დღეს ახალი გამოსვლაა! ბოლონდელი გასტროლები სახელგანთქმულ ჰაერის მევეთა **4 ეშმაკისა,** რომელნიც შეასრულებენ ორმაგს, სამრიგს და არაბულ პირუეტ-სალტომორტალეს. გასტროლი ცნობილი მასხარასი ბ. **რობერტსისა,** მისი ქვეყანაში უკვიანეს ვირით „იაშკათი" და მოლაპარაკე ძაღლით „ტირასით". პირველი გამოსვლა **ქ. დინასა** მისი პაიაცით **ჯონით** (სიცილი დაუსრულებელი) გამოსვლა ტფილისელთა საყვარელის მოჯირითე ქალი **თამარის.** გამოსვლა გამოჩენილი ჯამბაზების „ბურთ-კაცების" **დელაკრაზოვების.** გამოსვლა ცნობილ მასხარა-მოშაირეებისა **ძმ. ვინჩეცოვებისა,** დიდი წარმატების გამო მოწვეულნი არიან **ბ-ნნი ბროკარხები.**

ანონსი: ხვალ, კვირას, 4 აგვისტოს, ორი დიდი წარმოდგენა დილით და საღამოთი.

დ ა ს ა წ ყ ი ს ი საღამოს 8 ნახევ. საათზე.

დირექცია **ძმ. ესიკოვსკებისა.** 532. გამგე: **ლ. მ. ხუნდაძე.**

ზუბალ. სახელ. სახ. სახლში ქართულ სახალ. წარმოდგენების მმართველი წრის გამგეობა იწვევს

საერთო კრებას

აგვისტოს 9-ს საღამოს 8 საათზე, მიხეილის ქ. № 102.

1) მიმდინარე კითხვები.
2) გამგეობის წევრების დამატებითი არჩევნები. 1418

ავლაბრის ქართულ სახ. წარმოდგენების მმართ. წრის გამგეობა

ამით აცხადებს, რომ **კვირას, 4 აგვისტოს,** დილის 11 საათზე, ავლაბრის სახალხო თეატრში (მურაშკოსეული) დანიშნულია

წლიური საზოგადო კრება.

განსახილველია შემდეგი საგნები:

1. 1912—1913 წ. წ. ანგარიშის განხილვა და დამტკიცება;
2. 1913—1914 წ. წ. ხარჯთ-აღრიცხვის განხილვა;
3. არჩევნები გამგეობისა და სარევიზიო კომისიის ახალი წევრებისა;
4. მიღება ახალი წევრებისა.

თუ კრებას კანონიერი რიცხვი წევრებისა არ დაესწრება, გადაიდება შემდეგი დროისათვის. 1411

გამოვიდა და იყიდება წერა-კითხვის საზოგადოების მაღაზიაში ახალი სალიტერატურო—სამეცნიერო—კრებული

გვირგვინი

1. შოთა რუსთაველი, გრ. რობაქისა.
2. სუმერული დ ქართული, მ. წერეთლისა.
3. ოიდიპოს მეფე, თარგმ. ბერძნულით პ. ქავთარაძისა.
4. მეფე-მგოსანი, სანდრო შანშიაშვილისა.
5. ღამე, ს. ფირცხალავასი.
6. გლოვის ზარი, მისივე. 1371

ფასი ერთი მანეთი

„თემი"-ს გამოცემა

ს. აბაშელის ლექსთა კრებული

„მზის სიცილი"

ავტორის სურათით და ბ. ივ. გომართლის კრიტიკული წერილით,

ფ ა ს ი 50 კ ა პ.

ვინც გამოიწერს ფასდადებით არა ნაკლებ 10 ცალისა, მას დაეთმობა 25%, საკომისიოდ—20%.

1380 მისამართი: გაზ. „თემის" კანტორა, ოლგის ქ. № 4.

ახალი წიგნის მაღაზია

კ. ი. ოცხელისა

ქუთაისში, ალექსანდრეს ქუჩაზე, ზ. კოკოჩაშვილის სახლში გაიხსნა

უდიდესი წიგნის მაღაზია

კონსტანტინე ივანეს ძის ოცხელისა.

ახალ მაღაზიას შეძენილი აქვს მეტად მრავალი სახელმძღვანელო და საკითხავი წიგნი.

ახალ მაღაზიას სურს შუამავლობა გაუწიოს პროვინციის წიგნის მაღაზიებს, სასწავლებლებს და წიგნთსაცავებს, რომელთაც დაეთმობათ წიგნები, რაც შეიძლება, ფას-დაკლებით, ამას ყველა დარწმუნდება მაღაზიის პირდაპირი გაცნობით.

ახალი მაღაზია გახსნილია იქ, სადაც აქამდე მთავრიშვილის ყოფილი ამხანაგობის წიგნის მაღაზია არსებობდა; მის გვერდით გამართულია დ. ი. ოცხელის სპეციალური საკანცელარიო მაღაზია, სადაც მოიპოვება ყოველნაირი სასწავლო ნივთი ძლიერ იაფად. 1419

გამოსულია და იყიდება

ი. გედევანიშვილის პიესა

„გ ა მ ც ე მ ი"

დრამა 3 მოქმედ. ფასი 25 კ.

ვაგზლის კერძო სამკურნალო

გარედან ყოველ დღე მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ვაგზლის ქუჩა. № 8. ტელეფონი № 695.

ე. ს. გაშაკიძე. ყოველ დღე, შინაგან-ავადმყ. 9½ ს. 10 ს.

ა. ნ. დიასამიძე. ყოვ. დღე, კვირ. გარდა. სიფილ., კანისა და ვენერ. 11—11½ ს.

ბ. ა. პოპოვი. ყოვ. დღე, კვირის გარდა. ყელ. ყურ. და ცხვ. სნეულ. 11—11½ ს.

ექ. ქალი იოსელიანისა—იღებს ქალთა ავადმყოფებს. სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და კვირაობით 11—11½ ს.

ნ. მ. მელიქიშვილი. ქირურგიული და ქალთა ავადმყ. 1—2 ს.

ვ. ვ. კლდიაშვილი. ყ.-დღ. შინაგ. ავადმყოფ. 1—2 ს.

მიკროსკოპიული, ბაქტერიოლოგიური, ქიმიური გამოკვლევანი; აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძების გასინჯვა. ფასი რჩევისათვის 50 კ.

ოპერაციები და კონსილიუმი მორიგებით

წამლობა „606"-ით 1035

საზურთალოზე

მშვენიერ ადგილას

ახლად აშენებულ ეკლესიისა და ლიდუბის მომავალ ხიდის მახლობლად **დაიჭრა 20 დესეტინა მამული** და იყიდება წვრილ ნაჭრებად ხელმისაწვდენელ ფასებში.

მსურველთ შეუძლიანთ მიჰმართონ ოლღას ქუჩაზე, სახლი № 6, სოლომონ ივანეს ძე **თაქთაქიშვილს,** დილის 8 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. საღამოს 5 საათიდან 8 საათამდე. უმორჩილესად ვთხოვთ მიწის მყიდველებს, რომ **თავის დროზე შემოიტანონ დარჩენილი ვალი,** თანახმად ჩვენგან მიცემულ კვიტანციისა. წ. 1220

ექიმი კბილისა და ღრძილებისა **ძ ა ჯ ა ი ა**

იღებს ავადმყოფებს დილის 8-დან საღამოს 7 საათამდე.

ვაგზლის ქუჩა, № 10. 1388

ექიმი ი. ი. ბერიშვილი

სწამლობს **საშარდე ორგანოთა, ათაშანგისა დ კანის ავადმყ.; გასსერმანის** რეაქციით იკვლ. ათაშანგ. მოწამლ. სისხლს. მიღება ნაშუადღ. 3—5½ ს. ელისაბედის ქ., № 94, კიროჩნი ქუჩის ახლო, საფოსტო განყოფ. პირდაპირ. 102

ელექტრონის და რენტგენის

სამკურნალო

მიხ. გედევანიშვილისა

ავადმყოფებს იღებს ყოველ-დღე დილ. 12—1 ს., საღამოს 6—7 ს., გასინჯვა და გადაღება რენტგენის სხივებით. ვერა, ყორღანოვის ქ. № 20. წ. 1023

ექიმი ნ. ნ. ჯავახიშვილი

ორდინატორად ნამყოფი კიევის ნერვების კლინიკაში. იღებს ნერვებით ავადმყოფებს საღ. 6—7 ს.-მდე. ჩერქეზიშვილის ქუჩა, № 12. **იქვე გამართულია ელექტრონის სამკურნალო კაბინეტი.** 408

ექიმი კბილისა **არჩილ დოლიძე**

დაბრუნდა საზღვარ-გარეთიდან და განაახლა ავადმყოფ. მიღება ძველ ბინაზე (ნაძალად., ჩერქეზიშ. ქ. № 145). ყოვ.-დღ. 8—2 ს. 4—7 ს. 427

ქართული პრესა

გაზეთი „იმერეთი" ქართველ სტუდენტებს ახასიათებს, ბევრს ნაკლსა ჰხედავს მასში და არკვევს, თუ რა მნიშვნელობა აქვს სტუდენტობას ჩვენს ცხოვრებაში.

„ბევრი სამართლიანი და უსამართლო ბრალდება გაისმის მათ წინააღმდეგ,—სწერს „იმერეთი,—დღეს ამას ჩვენ არ ვარჩევთ, ვიტყვით მხოლოდ, რომ სტუდენტობა ჩვენი ინტელიგენციის სახეცლი და სისხლია, მისი ღვიძლი ძმაა და რა ნაკლიც ერთს ახასიათებს, იგი მეორესაც აუცილებელი თვისებაა. სამწუხარო და სავალალო კი ის არის, რომ როგორც ერთი, ისე მეორე (ინტელიგენცია, სტუდენტობა) ჩვენი გადაგვარების რუსიფიკაციის შეუგნებელი და ძალაუნებური აგენტები არიან. (მეტწილად უნებლიეთ ისინი ატარებენ ჩვენს ქვეყანაში უცხო კულტურას). გულითა და სიტყვით ეროვნული იდეის მატარებელნი, საქმით ამავე იდეის ზრდას წინ ელობებიან".

გაზეთი ახასიათებს, რანაირი მიმზიდველი ჰხდება დიდი კულტურული ცენტრები მოსწავლე ახალგაზდობისთვის და როგორ გაურბის იგი ჩვენს ქვეყანას, რომელიც ჯერჯერობით ფართო გასავალს ვერ აძლევს ინტელიგენტურ ძალებს.

„ასეთი უკუღმართობა შემთხვევითი მოვლენა როდია,—დასძენს გაზეთი,—იგი აუცილებლად თანა სდევს უცხო ენაზე უმაღლეს განათლების მიღებას, იგი აუცილებელი შედეგია ჩვენში ვაჭრობა—მრეწველობის განუვითარებლობისა, საერობო და სხვაგვარ თვით-მმართველობის უქონლობისა. ხოლო სანამ ყველა ამას მოკლებული ვართ, სანამ არა გვაქვს სავაჭრო სამრეწველო დაწესებულებანი, ბანკები და საკრედიტო ამხანაგობები, სანამ არ არის საერობო თვითმმართველობა ე. ი. ისეთი ორგანოები, სადაც ინტელიგენტური ძალებია საჭირო, შესაძლოა უკუღმართობა ცოტაოდენად შემცირდეს, სავსებით მისი მოსპობა კი შეუძლებელია".

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდან)

„რუსკოე სლოვო"-ში პირველ სახელმწიფო სათათბიროს წევრად ნამყოფი ი. ქილკინი ეხება კავკასიას და იქ მოგზაურობის „საშინელებას".

„საშინელია მგზავრობა?!!—უკითხავს მას კავკავში.

—საშიშია? ჰა, ჰა, ჰა, ჰა! ჩვენ ყოველ კვირაობით ჯოხებით ხელში დავდივართ ხოლმე ყაზბეგამდე; არასდროს არაფერი არ შეგვემთხვევია! მშვიდობიანზე უმშვიდობიანესია!

და ჩვენ უზრუნველად გავსწიეთ დარიალის ხეობისაკენ...

პირველ სადგურზე უკანასკნელ ეკვის გასაფანტავად, სხვათა შორის, ვიკითხეთ:—საშიში ხომ არ არის?

არა, არა—გულკეთილად გვიპასუხეს—ამის იქით საშიში არ არის. აი, რაც გაიარეთ, იქ მართლაც მოხდება ხოლმე. წარსულ კვირას გიმნაზიელი მოჰკლეს, ბარგით მიდიოდა, ალბათ შეეხარბათ, ნივთები ეგონათ. აი კიდევ... როდის იყო? მგონი, სამი დღის წინად, მავალი ვაჭარი გაძარცვეს. ცოტათი შეაშინეს, მხარში დასჭრეს. ეხლა კი გულადად გასწიეთ. აქ მშვიდობიანი ხალხია. არაფერი არ გვსმენია მაგათ შესახებ და სხვა."

საბრალო ქილკინი! სათათბიროში ჭკვიან კაცად ჩანდა; ალბად ეხლა „აფრაკად" ჩავარდნილა. ან შეიძლება საღგურეზე იგი სასაცილოდ აიგდეს და ამან ისე შეაშინა, რომ იმ ურიის ამბავი დაემართა, რომელიც გადაჭრილი ხის წინ გათენებამდე იდგა და აშინებდა მას: „ჩვენ არ გვეშინია, სამნი ვართო". აი ასე იცნობენ „განათლებული" ველურები—„ველურ კავკასიელებს"!

***

ვლ. კოროლენკო „რუსკია ვედომოსტ'ში" სწერს თავის მოგონებას პერლიუსტრაციის შესახებ. სხვათა შორის, მას ასეთი კურიოზიც მოჰყავს:

„ერთხელ ჩემი ნაცნობის, ე. კოზლოვის ოჯახში ამ ნიადაგზე სრულიად გამოუცნობი ასეთი შემთხვევა მოხდა: მიიღეს წერილი მშობლებისაგან, სადაც, სხვათა შორის, სწერდნენ: „გიგზავნით ლიდოჩკას სურათს, ჰხედავთ, როგორ გაიზარდა!" წარმოიდგინეთ, თუ როგორ გაოცდნენ, როდესაც „ლიდოჩკასთან" ერთად აღმოჩნდა ზორბა, უცნობ შტაბს-კაპიტნის სურათი! გაკვირვებულ კოზლოვების შეკითხვაზე—რისთვის არის გამოგზავნილი მეორე სურათიო—მშობლებმა უპასუხეს, რომ შტაბს-კაპიტნის შესახებ არავითარი წარმოდგენა არა აქვთ და როგორ მოხვდა იგი „ლიდოჩკას" მეზობლად ვერას გზით ვერ გამოურკვევიათ.

უცნაური თავგადასავალი თავისთავად ცხადი იყო: საპერლიუსტრაციო მუშაობის დროს აჩქარების გამო სხვა და სხვა კონვერტის სურათები აურიეს და შემდეგ ორივე ერთ კონვერტში მოათავსეს". ამ ამბის მომხდენი, „შავი კაბინეთის" აგენტი კიდევ ჯენტელმენი ყოფილა, თორემ ხშირად არამც თუ ორ სურათს წერილით არა ჰგზავნიან, არამედ უბრალო წერილებსაც კი აღარ აბრუნებენ.

ახალი ამბავი

ტფილისი

✦ **გუბერნატორი** ა. გ. ჩერნიავსკი ბორჯომს წავიდა.

✦ **ქალაქის სასალახოს** ახალ შტატის პროექტის შედგენას უკვე შეუდგა სასალახოს გამგე ბეითალი ლანგი.

✦ გუბერნატორმა ნებადართო ქ-ნ პ. კ. ყიფიანს, **საცეკვაო საღამო** გამართოს სიაფ. ქვიშხეთში, იქაურ სკოლის შენობაში.

✦ **ქართულ სიმღერების შეკრება.** კომპოზიტორს ნ. პ. სულხანიშვილს, რომელიც ახალმა კლუბმა გაგზავნა ქართულ სახალხო სიმღერების შესაკრებად, უკვე მოუვლია კახეთის მრავალი სოფელი და ფონოგრაფით სიმღერები გადაუღია (35 სხვა და სხვა ხმა). ამ დღეებში ბ-ნი სულხანიშვილი ტფილისს დაბრუნდება, საიდანაც ამავ მიზნით დასავლეთ საქართველოს გაემგზავრება.

✦ **ტფ. საბოტანიკო ბაღი** იანვრიდან 1 აგვისტომდე 48,000 კაცს დაუთვალიერები.

✦ **სამეურნეო იარაღების გამოცდა.** კავკასიის სასოფლო სამეურნეო საზოგადოებამ მიწად-მოქმედების დეპარტამენტისაგან წელს 500 მან. მიიღო. ამ ფულით საზოგადოება მომავალ შემოდგომაზე გუთნებისა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო იარაღების გამოცდას მოაწყობს.

✦ **მომღერალი ი. სარაჯიშვილი და მსახიობი ი. ზარდალიშვილი** ამ დღეებში კახეთს მიემგზავრებიან, სადაც გამართავენ რამდენიმე საღამოს სალიტერატურო-საკონცერტო განყოფილებით.

✦ **ქართლ-კახეთის სასინოდო კანტორის** კრებები 1 აგვისტოს დაიწყო და დღეს, საღამოს, დასრულდება. კრებებს თავჯდომარეობს ერევნის ეპისკოპოსი პიმენი. კრებებზე არჩევენ მომეტებულ ნაწილად ცოლ-ქმართა განქორწინების საქმეებს.

კრებებში მონაწილეობის მისაღებად აგარაკიდან ტფილისის ჩამოვიდა კანტორის პროკურორი მ. გ. პოპოვი.

✦ **საბირჟო ცნობები** 2 აგვისტოს, ტფილისში შეთანხმება არ მოხდარა. პროცენტიან ქაღალდების ფასი შემდეგი იყო: ტფ. ქალაქის საკრედიტო საზოგადოების 5% ობლიგაციებისა: აფასებდნენ—85 მან. 25 კ., აძლევდნენ—84 მან. 60 კ., ტფ. სათავად-აზნაურო საადგილ-მამულო ბანკის 5% გირავნობის ფურცლებისა: აფასებდნენ—83 მან., აძლევდნენ—82 მან. 50 კ. ქ ქუთაისის სათავად-აზნაურო საადგილ-მამულო ბანკის 5% გირავნობის ფურცლებისა: აფასებენ—80 მან. 45 კ., აძლევდნენ—80 მან., სახელმწიფო მომგებიან ბილეთების საკურსო ნორმა შემდეგი იყო: პირველ სესხის ბილეთებისა—483 მან., მეორისა—353 მან. 50 კ. და მესამისა—314 მან.

✦ **ქალაქის მთავარი ბუჰგალტერი** ა. მ. ბოეშიკი, რომელიც დასასვენებლად იყო წასული, ტფილისს დაბრუნდა.

✦ **ქალაქის სამხედრო საკრებულოში** ზაფხულის გამო კრებები მხოლოდ ორ კვირაში ერთხელ ინიშნება.

✦ გაზეთი **„ზაკავკაზსკაია რეჩი"** ქრონიკისათვის: „ქიათურის გაფიცვა", ქუთაისის გუბერნატორის სლოვაჩინსკის მოხსენებით **300 მან. დააჯარიმეს.** თუ ჯარიმას არ გადაიხდიდა რედაქტორი ერთის თვით უნდა ჩაესვათ ციხეში. ჯარიმა უკვე გადაიხადეს.

✦ დღეს, „ახალი კლუბის" კონცერტში მონაწილეობას მიიღებს **მომღერალი ლევან ჩუბინაშვილი.**

საზოგადოებანი და კრებები

✦ **ქ. შ. წ.-კითხვის გამავრც. საზოგადოებაში.** 1 აგვისტოსთვის დანიშნული მორიგი კრება საზოგადოების გამგეობისა არ შესდგა წევრთა კანონიერ რიცხვის დაუსწრებლობის გამო.

✦ ამ ჟამად წ.-კ. გამგეობას სხვა და სხვა პირი თხოვნას აძლევს სტიპენდიის მიცემის თაობაზე. ამის გამო წ.-კ. საზოგადოების გამგეობა აცხადებს, რომ ამ ჟამად საზოგადოებას არც ერთი თავისუფალი სტიპენდია არა აქვს.

✦ წ.-კ. საზოგადოება უკვე ბეჭდავს პროფესორ ა. ხახანაშვილის ნაშრომს: „ქართულ სიტყვიერების ისტორია" (მეცხრამეტე საუკუნისა). წიგნი 1 სექტემბრისთვის გამოსული იქნება.

✦ **სახლის პატრონთა და მდგმურთა საზოგადოების** წევრთა კრების დადგენილების თანახმად, საზოგადოების საბჭომ ცნობილ ქველმოქმედთ ძმებს ზუბალაშვილებს მოსკოვში წერილი გაუგზავნა, რომლითაც სთხოვს, დაუთმონ საზოგადოებას შეღავათიანს პირობებში თავიანთი მიწა ვაკეზე. მიწა შეიცავს 250 ოთხკ. საჟენს. საბჭომ აგრეთვე დაავალა თავის წევრს ა. ს. ბაბოვს, რომელიც ამ დღეებში სხვა საქმეთა გამო პეტერბურგს მიემგზავრება, პირადად ინახულოს ძმანი ზუბალაშვილები და საბჭოს შუამდგომლობას მხარი დაუჭიროს.

✦ **სახალხო სახლში ქართულ წარმოდგენების მმართველ წრის** წევრთა საერთო კრება დანიშნულია 9 აგვისტოსთვის, საღამოს 8 საათზე, წრის სადგომში (მიხეილის ქ., 102). ამ დღეს გამგეობის წევრთა დამატებითი არჩევნები უნდა მოხდეს.

✦ **ქართულ სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებაში.** საზოგადოების საბჭომ ყურადღება მიაქცია ერწოს (თიანეთის მაზრა), სადაც დიდძალი მეწველი საქონელი ჰყავთ, მაგრამ მცხოვრებლებმა რძის მოხმარება არ იციან. საბჭომ იქ, სახელდობრ სოფ. ნაქალაქარში, კარაქის მკეთებელთა ამხანაგობის დაარსება სცადა წარსულ ზაფხულზე. ამხანაგობა ეხლაც არსებობს და მცხოვრებნი მის წევრებად დიდის ხალისით ეწერებიან. ამხანაგობას ხელმძღვანელობს და შესაფერს პრაქტიკულ ცოდნას აძლევს საზოგადოების მერძეობის ინსტრუქტორი ა. კახელაძე, რომელიც ამხანაგობის საქმის საბოლოოდ წესიერად დასაყენებლად ხვალ ტფილისიდან ერწოს მიემგზავრება. ამხანაგობისთვის სამეურნეო საზოგადოებამ თვითონ იყიდა საჭირო იარაღები და მანქანები, რომელსაც შემდეგ ამხანაგობა გამოისყიდის.

კვირას, 4 აგვისტოს, საზოგადოების საბჭოს წევრნი ვ. ი. რცხილაძე, პ. გ. მელია და ი. ს. ვაწაძე ტფილისიდან მიემგზავრებიან ქართლის რაიონის აგრონომის ე. კარბელაშვილის ნამუშავარის დასათვალიერებლად. ბ-ნი კარბელაშვილი მუშაობს გორის მაზრაში, ცომანაურის (სადგური გომი) რაიონში. ამავ მოგზაურობის დროს დათვალიერებულ იქნება ავლევის სკოლა სახელოსნოთი, რომელიც თავის ხარჯით დააარსა თ-დმა კ. მ. ამირეჯიბმა და რომელსაც სამეურნეო საზოგადოება ნივთიერს დახმარებას აძლევს.

პ. გ. მელიამ, რომელმაც კახეთის აგრონომის გ. საყვარელიძისა და მეხილეობისა და მევენახეობის ინსტრუქტორის გ. ნახუცრიშვილის ნამუშავარი დაათვალიერა, სამეურნეო საზოგადოების საბჭოს უკვე წარუდგინა მოხსენება დათვალიერების შედეგის შესახებ. ბ-ნ მელიას დაუთვალიერებია საცდელი მინდვრები და ვენახები საზოგადოების მამულებში—სოფლებ იყალთოსა და მუკუზანში. აგრეთვე ყოფილა ახმეტასა, ვაჩნაძიანსა, კარდანახსა და სხვა სოფლებში.

საზოგადოების საბჭომ უკვე დაბეჭდა სანიმუშო წესდებები: მომხმარებელ საზოგადოებისა, სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებისა, სასოფლო სამეურნეო ამხანაგობისა და მერძევეთა ამხანაგობისა. საზოგადოების საბჭოს აზრად აქვს, წიგნაკები სოფლელთ დაურიგოს. ახლა წიგნაკების შეძენა შეიძლება საზოგადოების საბჭოს სადგომში (ბარიათინის ქუჩაზე).

✦ **სამელიორაციო კრება.** 1. აგვისტოს სამელიორაციო კრების მოწვევის თაობაზე კრება ჰქონდა კავკასიის სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოების საბჭოს. კრებას დაესწრნენ სხვა და სხვა საზოგადოებისა და დაწესებულების წარმომადგენელნი. მოწვეულ პირთა შორის იყვნენ; მეფის მოადგილის თანაშემწე სენატორი ე. ა. ვატაცი, სახელმწიფო ბანკის ტფილისის კანტორის გამგე დ. ვ. ბეზობრაზოვი, საგლეხო საადგილ-მამულო ბანკის ამიერ-კავკასიის განყოფილების გამგე ი. ა. იგნატიევი, სახელმწიფო საადგილ-მამულო ბანკის გამგე ა. ა. პავლოვი, თავადაზნაურთა წარმომადგენელნი ტფ. გუბერნიის თავად-აზნაურთა წინამძღოლის თ-დ კ. ნ. აფხაზის მეთაურობით, სათავად-აზნაურო ბანკის თავჯდომარე თ-დი მ. ა. გრუზინსკი, ქართულ სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების წარმომადგენელნი თ-დ ე. გ. ჩოლოყაშვილი და ვ. ი. რცხილაძე, ქალაქის მოურავის მოადგილე თ-დ ა. მ. არღუთინსკი-დოლგორუკოვი, სომხურ სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების თავჯდომარე ა. ა. ქალანთარი და სხვანი. კრებას თავმჯდომარეობდა კავკასის სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებას თავმჯდომარე უგანათლებულესი თავადი პ. გრუზინსკი, რომელმაც კრების გახსნისათანავე დამსწრეთ სიტყვით მიმართა და აღნიშნა, რომ სამელიორაციო კრების მოწვევის საკითხი ქვრევს მიერ არის პირველად აღძრული. კრებამ საჭიროდ იცნო, აუცილებლად მოწვეულ იქნას 1914 წელს ტფილისში სამელიორაციო კრება, რომელიც ივნისის პირველ რიცხვებში უნდა მოხდეს. ამასთანავე დაადგინა, შუამდგომლობა აღძრას მეფის მოადგილის წინაშე, რათა კრების მოწვევის ნება დართოს. დასასრულ კრებამ 39 კაცისგან კრების მომწვევი კომიტეტი აირჩია. კრების თავმჯდომარედ არჩეულ იქმნა მეფის მოადგილის თანაშემწე სენატორი ე. ა. ვატაცი, მის ამხანაგებად დ. ვ. ბეზობრაზოვი. თ-დი პ. გრუზინსკი და ნ. ა. პეტროვი, ხოლო მდივნებად: ზერცალოვი და კრონინგი. კომიტეტს უფლება აქვს, თვის წევრთაგან ცალკე ბიურო ამოირჩიოს.

სასწავლებლებში

✦ **ახალი საქალაქო სასწავლებლები.** ჩერქეზიშვილის სახელობის სკოლას (ანდრეევის ქუჩაზე), 1 ოქტომბერს აკურთხებენ, ხოლო მატინოვის სახელობისას—15 სექტემბერს.

სოფლად

✦ **მკვლელობა.** ს. ჭინჭრუანში მ. ყაზაშვილმა მოჰკლა სოფლის მამასახლისი ს. ვალიშვილი და მძიმედ დასჭრა მამასახლისის ცოლი. მიზეზი პირადი შურისძიებაა.

ქუთაისის ამბები

არ მახსოვს რომელ გაზეთში წავიკითხე, რომ წრეულს იმერეთში მოსავალს კარგი პირი უჩანსო, წინააღმდეგ იმ ამბებისა, რომელიც სოფლიდან მოსულებს მოჰქონდათ ქალაქში. ეხლა, როცა ამ სტრიქონების დამწერს თვითონ მოუხდა ზემო იმერეთში ყოფნა, უნდა კატეგორიულად უარვყო ზემოხსენებული ცნობა გაზეთისა.

მთელს ზემოიმერეთში იმედი სიმინდის მოსავლის შესახებ გაქარწყლებულია. ხანგრძლივი გვალვების გამო სიმინდმა ტანი არ ჰქნა;

წინად რომ სიმინდის ყანაში ცხენიანი კაცი დაიმალებოდა, ეხლა იგი 3/4 არშინს არ ასცილებია, გაყვითლდა, ტანი ვერ გაიკეთა და ამავე დროს გაიყვავილა და ტაროც-კი გაიკეთა. რა ზომისა იქნება ეს ტარო და რა მოსავლის მოცემა შეუძლია მას, ამის წარმოდგენა ძნელი არ არის.

ხალხი მოსავლის შესახებ იმედდაკარგულია, ხოლო თუ ამ უკანასკნელს ჭირისუფალი ჰყავს ვინმე, იგი ეხლავე უნდა შეუდგეს იმის ძიებას, თუ რა გზით აღმოუჩინოს ახლო მომავალში დახმარება შემწეობა. ამ მხრით წვრილი კრედიტის ამხანაგობანი, რომელთა რიცხვი დღით-დღე იზრდება ზემო იმერეთში, ვალდებულნი არიან იზრუნონ ხალხის გაჭირვების შესახებ.

* *

ქუთაისის ქართული გიმნაზიის ადმინისტრაციას რუსული ენის მასწავლებლად მოუწვევია ბ-ნი გრ. ნათაძე, რომელიც ერთი წლის წინად გადავიდა აქედან ტფილისში. ბ-ნმა ნათაძემ, ქუთაისში ყოფნის დროს მოსწავლეთა და საზოგადოების პატივისცემა დაიმსახურა და ამიტომ მისი ქუთაისში დაბრუნება კმაყოფილებას გამოიწვევს საზოგადოებაში.

* *

ქუთაისში დიდ-ძალი ხილი შემოდის, განსაკუთრებით ნესვი და საზამთრო; ხილი იაფია და შეუძლებელი ხალხი ეტანება. ხილის ხმარების ნიადაგზე ქალაქში გავრცელებულია კუჭის ავადმყოფობა, რომელსაც თითქოს ეპიდემიური ხასიათი მიუღია.

პატარა ფელეტონი

გადაგვარებული კაცის გამოსათხოვარი წერილი

დიდ ბოდიშს ვიხდი ჩემი ერთგული მკითხველების და თანამოაზრეების წინაშე, რომ ამდენი ხანია გაჩუმებული ვიყავი. მაგრამ გაჩუმებული ვიყავი არა ჩემის ნებით, არამედ იძულებით. აი ეხლაც ამ წერილს რომ ვწერ, ეს უკანასკნელი წერილია, გამოსათხოვარი. წინდაწინვე ვიცოდი ჩემს პირდაპირსა და მართალ სიტყვას ასე ერთბაშად არავინ დააფასებდა; მტერი და ხელის შემშლელი ბევრი მეყოლებოდა, ხოლო გული არ გავიტეხე და მხნედ შევუდექი ქართველების გადაგვარების საქმეს. თავშივე დიდი ჩხუბი მომიხდა „სახალხოელებთან", და გავლენიანი პირების დახმარებასაც კი მივმართე და უნდა გავტყდე—სისწორე მიყვარს—კიდეც დავემუქრე: თუ თანამშრომლად არ მიმიღებთ, თქვენ გაზეთს დავაკეტინებ მეთქი! ასე იყო, თუ ისე, დამიბეჭდეს რამდენიმე წერილი, რომლებმაც დიდი აურ-ზაური ატეხეს ჩვენს მიძინებულ საზოგადოებაში: ვინც მთლად გამოჩერჩეტებული არ იყო ჩვენებურ ნაციონალისტების მიერ, ხელად ალღო აიღო, სუნით იგრძნო ჩემი წერილების პრაქტიკული მნიშვნელობა და გულითადი სალამი და მადლობა მიძღვნა;

იმერეთის კულტურა

(სტატისტიკური ნარკვევი)

XI*)

მეურნეობის საფუძველი მიწა-ადგილია, მიწის მწარმოებელი—ადამიანის ცოცხალი ენერგიაა, მაგრამ დღევანდელ კაპიტალისტურ ხანაში მიწა და მუშა კიდევ ვერ გაიტანს ლელოს; ამ ძალების ურთიერთობა სრულებით არაა საკმაო, რომ მიწიდან ამოღებული იქმნას ის, რაც საერთაშორისო წარმოების პირობებში მინიმუმს წარმოადგენს. ამიტომ, დღევანდელ პირობებში საჭიროა აგრეთვე შრომის სათანადო ძალით შეიარაღება, გამოყენება ტეხნიკის, ელექტრონის, წყლისა და სასუქ ნივთიერებისა.

უეჭველია, ერთ-ერთ ძლიერ ფაქტორს მეურნეობისას დღესაც წარმოადგენს **მესაქონლეობის** საქმე. მწარმოებელი საქონელი **) მუშა კაცის მარჯვენა ხელია, უიმისოდ შეუძლებელია გული გამოვუჩინოთ ჩვენს მიწას, მივსცეთ სათანადო ძალა, სისოველე და ჰაერი ქვეადაგს და შესაძლებელი გავხადოთ სხვა და სხვა მცენარეულობის კულტურა. რომ ჩვენში ორთქლის ძალა და ტეხნიკა სათანადოდ იყოს გამოყენებული, მაშინ, რა თქმა უნდა, საქონელს უდიდესი მნიშვნელობა არ ექნებოდა მეურნეობაში, მაგრამ სინამდვილეა, რომ ჩვენი ორთქლის, ჰაერისა და ელექტრონის ძალა საქონლის ძალაა, რომ ქიმიურ ელემენტების მაგიერობას საქონლის ნაკელი გვიწევს.

მაგრამ ძალაც იმაშია, რომ მესაქონლეობის სათანადოდ მოწყობა მიწის მფლობელობის დღევანდელ წესში ყოვლად შეუძლებელია; საამისოდ ჩვენ მოკლებული ვართ მესაქონლეობის სათანადო დაყენებისათვის საჭირო აუცილებელს პირობებს, როგორც მაგალ., მიწა-ადგილს, საძოვრებსა და სხვა. ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში იყო ჩვენი მესაქონლეობის ასეთი სვე-ბედი გამოკვლეული. ასე, მაგალითად, (ცნობილი მკვლევარი ა. ა. ქალანთარი მეოთხმოც-და-ათე წლების ცნობებით გვიმტკიცებს, რომ სახელმწიფო გლეხებზე ყოველგვარი საქონელი და აგრეთვე მხოლოდ მსხვილ ფეხა საქონელი მოდიოდა კომლზე და სულზე: **)

	ყოველგვარი საქონელი.		მხოლოდ მსხვილ-ფეხა საქონელი.	
	კომლზე.	სულზე.	კომლ.	სულ.
ტფილ. გუბერნიაში	12,50	5,07	16,63	1,97
ქუთაისის ,,	5,71	0,86	3,52	0,53
ერევნის ,,	22,44	2,65	10,46	1,24
ელისავეტპ. ,,	17,52	2,45	8,48	1,19
ბაქოს ,,	10,51	3,10	8,76	1,33

ამნაირად, როგორც ყოველგვარი, ისე მსხვილ ფეხა საქონელი მთელს ამიერ-კავკასიაში ყველაზე ნაკლები მოდის სულზე ქუთაისის გუბერნიაში. არ იფიქროთ, რომ ქუთაისის გუბ. მცხოვრებნი ყურადღებით არ ეტანებოდნენ მესაქონლეობას. არა, მკითხველო! ქუთაისის გუბერნიის მცხოვრებთ კარგად აქვთ წარმოდგენილი მნიშვნელობა მესაქონლეობისა, განსაკუთრებით მსხვილ ფეხა საქონლისა და ამიტომაა, რომ საქონელთა მთელ რიცხვში ქუთაისში მოდის მსხვილ-ფეხა საქონელი:

ქუთაისის გუბერნიაში		45,94%
ტფილისის	„	20,64%
ბაქოს	„	20,12%
ერევნის	„	26,96%
ელისავეტპოლის	„	27,27%

მაგრამ ქუთათურების მესაქონლეობის წარმოებას უმთავრესად წყეული უმიწა წყლობა უშლის ხელს. დააკვირდით კონკრეტიულ ცნობას და თქვენ დაინახავთ, თუ რა გასაჭირია ჩვენში მესაქონლეობის მოწყობა. ასე, სათიბ და საძოვარ მიწის თითო დესეტინაზე საქონელი მოდიოდა: 1)

ტფილისის გუბერნიაში		1,12
ქუთაისის	„	17,13
ბაქოს	„	1,09
ერევნის	„	1,17
ელისავეტპოლ.	„	0,85

დააკვირდით ამ ცნობას. იგი კარგად გვეუბნება, რომ როცა ქუთაისის გუბ. ერთ დესიატინა მიწას აწვევია ჩვიდმეტი საქონელი, მაშინ სხვაგან მხოლოდ ერთი საქონელი და განჯაში კი ერთიც არ მოდის. ცხადია, რომ ჩვენში არაა საქონლის დამაკმაყოფილებელი მიწა-ადგილები. ამიტომაცაა, რომ როგორც საერთოდ ქართველობა, ისე კერძოდ იმერლობა განსაკუთრებით იმ საქონლის მოშენებას უფრო ეკიდება, რომლის მოვლა-მოშენებას დიდი ჯაფა და მიწა-ადგილი არა სჭირდება. მაგალ., მეღორეობას. ღორები ჩვენში ყველაზე მეტად ჰშენობს საერთო საქონლიდან, ვინემ სადმე მთელს ამიერ-კავკასიაში. ასე, მთელ მესაქონლეობის უდიდესი ნაწილი ჩვენში ღორებზე მოდის:

ქუთ.	გუბ.	ღორებს	უკავია	33,71%
ტფილ.	„	„	„	4,44%
ბაქოს	„	„	„	0,14%
ერევნის	„	„	„	0,13%
განჯის	„	„	„	2,51%

სრულიად ანოლოგიური სურათი გვეშლება თვალწინ, რომ წარმოვიდგინოთ მესაქონლეობის დღევანდელი მდგომარეობაც. მხოლოდ მცირე კონკრეტიულ ცნობით დავამტკიცებთ ნათქვამს, ავიღოთ მხოლოდ იმერეთი. 1909 წელს ჩვენში მოდიოდა სულზე მსხვილ-ფეხა საქონელი:

		საერთოდ	სულზე
ქუთაისის მაზრაში		62.972	0,15
შორაპნის	„	34.555	0,19
რაჭის	„	34.959	0,41
ლეჩხუმის	„	21.695	0,38
სენაკის	„	33.401	0,25
ზუგდიდის	„	42.971	0,34
ოზურგეთის	„	17.946	0,15
ყველა მაზრებში		248.499	0,28

ეს უკანასკნელი ცნობა საერთო ცნობაა; იგი ეხება როგორც ღარიბს ისე მდიდარს, როგორც გლეხს, ისე თავადს. მოგეხსენებათ, რომ შეძლებულთ და მდიდრებს. მეტი მიწა-ადგილი აქვთ, მეტი საქონელიცა ჰყავთ და ამიტომ ამ საერთო ცნობიდან მარტო გლეხ კაცობის მესაქონლეობა რომ წარმოვიდგინოთ, მაშინ ხომ სულზე არც ეს 0,28 მოვა. მაგრამ ეს ცნობაც რომ გლეხ-კაცს მოვახვიოთ თავზე, აშკარად დავინახავთ ჩვენში მესაქონლეობის კიდევ უფრო შემცირებას:

1884 წ.	მოდ.	სულზე	0,53	საქ.
1909 წ.	„	„	0,28	„
		ე. იგი—	25	„

ყოველ თვალხილულისათვის აშკარაა ჩვენი დიდად უკან დახევა, დაქვეითება მესაქონლეობის საქმეში. და განა ეს გარემოება სათანადო და დიდ გავლენას არ იქონიებდა ხორბლეულობის კულტურაზე, ხვნა-თესვაზე? და იქონია კიდეც მეტად გამანადგურებელი გავლენა, რაიცა გამოიხატა, მიწის უნაყოფობაში, ნაკლებ მოსავალში, ნაკლებ დოვლათში.

რადგანაც ხვნა-თესვის საქმის სათანადოდ გაფართოვებისათვის ჩვენ არ გვყავდა არც საქონელი, არ გაგვაჩნდა არც მიწა-ადგილი, რა თქმა უნდა, აგრარულ საკითხის მოუწყობლობის გამო, ამიტომ ჩვენ იძულებული ვიყავით თან და თან გამოვთხოვებოდით პირველ-ყოფილ, ძველებურ კულტურას, იმ წყაროს სიმდიდრისას, რომელიც წინა ცხოვრებაში შემოსავლის მთელ 70% შეადგენდა და რაიცა დღეს მხოლოდ ორჯერ აღემატება სამთამადნო დ გადაუმუშავებელ მრეწველობიდან შემოსავალს და დავეწყო ზოგი სრულიად ახალი სამეურნეო კულტურა, ზოგი კულტურაც გაგვეახლებინა საძირკვლიანად, მოგვეწყო ახალ ნიადაგზე ახალ პირობების მიხედვით და ამ რიგად შეგვევსო დუხჭირი წყობილებით გამოწვეული დანაკლისი.

ჩვენი მდიდარი ბუნება, ბუნება ტროპიულ-სუბ-ტროპიული, ბუნება ზოგან თბილი, ზომიერი ჰქულისსაძლეობას, იწვევდა ახალ-ახალ სამუშაო-ფაქტორებს, გვიშლიდა სამოღვაწეო ასპარეზს. აი ამ დიად ბუნების წიაღში ჩვენც ავმოქმედდით, ავმუშავდით და შევქმენით სხვა და სხვა ხასიათის კულტურა, სხვა და სხვა სამეურნეო დარგი.

ძველი კულტურის გადახალისებიდან უნდა აღნუსხულ იქნას მევენახეობა, მეფუტკრეობა... ახალ კულტურის დარგიდან, მეაბრეშუმობა, მეჩაიეობა, მეჭინჭრეობა და სხ.

XII.

ნატურალურ მეურნეობის დროს, ჩვენში არსებობდა სხვა და სხვა დარგი წარმოებისა. მარტო სიმინდი და ლობიო კი არ მოჰყავდათ მუშებს ჩვენს მამულზე, არამედ სხვა საჭირო საგნებიც, როგორც, მაგალ., თამბაქო, თაფლი, ყურძენი—ღვინო და სხვა და სხვა. მაგრამ ყველა ამ წარმოება-მეურნეობას იწვევდა, ხსნიდა და გარემოიცავდა თვით მეურნეთა მოთხოვნილება, შინაურულოჯახური, ან თემ-მოდგმის ინტერესი —საჭიროებანი. მოვიდოდა მიწაზე რაიმე სახეირო სახმარებელი ნივთი, მასალა—კეთილი და პატიოსანი—მას ეტანებოდა ხალხიც, ეთვისებოდა, იყვარებდა; თუ არ მოვიდოდა მისთვის თავსაც არავინ იწუხებდა. იგი აუცილებლობის საკითხს კი არ შეადგენდა, არამედ კომფორტს ბუნებრივ დოვლათისა.

მაგრამ სულ სხვა ხასიათი აქვს დღევანდელ სოფლის წარმოების დიფერენციაცია — სპეციალიზაციას. დღეს მევენახეობას, მეფუტკრეობას, მეთამბაქოეობას ეწევიან იმიტომ კი არა, რომ მით დააკმაყოფილონ ოჯახის თუ თემის შინაურული მოთხოვნილებანი, არამედ ამ მეურნეობით სურთ აღადგინონ შემოსავლის ის რაოდენობა, ურომლისოდაც მწარმოებელს ცხოვრება არ შეუძლიან და რომელიც მას უზრუნველყოფილად ჰქონდა ძველ ნატურალურ მეურნეობის დროს. ამიტომ დღევანდელი მევენახეობა, მეხილეობა... მწარმოებელ ხალხის აუცილებელი ფაქტორებია, უამისოდ მათ არ შეუძლიანთ დააკმაყოფილონ კერძო და საზოგადოებრივ ...ტომაა, რომ ის, რაც უფასო რამედ მიგვაჩნდა გუშინ, დღეს მამასისხლად ვაფასებთ, ვუვლით და ბაზარზე გაგვაქვს. ტყემლის და კიტრის გაყიდვა, ან ქლიავის და ბალის ბაზარზე გატანა სასირცხო იყო ძველად, მაგრამ დღეს ამ ხეხილის ვაჭრობა გლეხის ნამდვილი ცხოვრებაა, რადგან უიმისოდ მას სულის მოთქმაც არ შეუძლიან. ზამთარში გლეხკაცს უკვე წარმოდგენილი აქვს, თუ რამდენს მოუტანს მის ოჯახს ატამი, ტყემალი, ბჟოლა, ალუბალი... მან უკვე იცის, რამდენიც უნდა მოიგოს მეაბრეშუმობიდან, მევენახეობიდან, მებოსტნეობიდან. ამიტომ, რასაც გუშინ არავითარ ყურადღებას არ ვაქცევდით, დღეს მისთვის სკოლაშიც მივდივართ, საგანგებო საგნებს ვსწავლობთ და ისე ვავითარებთ საქმეს. აქედანაა, რომ სამეურნეო ცნობიერებას დღეს ხალხი დიდად და დიდად დაეტანა, სამეურნეო ჟურნალს ყველა სხვა საზოგადო ხასიათის ჟურნალზე მეტად კითხულობს.

მთელ ამ ძალთაგანწყობილებამ შექმნა, რა თქმა უნდა, სრულიად ფერი იცვალა სოფლის მეურნეობამ, ძველებური კულტურა განადგურდა და მის ნაცვლად წარმოიშვა ხელოვნური კულტურა, კულტურა, რომელიც შექმნილა ადამიანის ნებასურვილის ზეგავლენით. თუ წინად ვენახი რასაც მოგვცემდა, იმით ვიყავით კმაყოფილი, დღეს ნურას უკაცრავოდ, ბუნებრივ სიუხვით აღარავინ ვკმაყოფილდებით დ ვცდილობთ შემოსავლის წყარო ისე გადავახალისოთ გადავაცვალოთ, რომ იქიდან, მივიღოთ ინტერესის და შრომის გამამართლებელი ნაყოფი მასალა. ამიტომ, ძველებური ადესა იზაბელა, ჩხავერი და სხვა შეიცვალა მტევანდიდზე, ამერიკულ სანერგეზე, დაბალ ვენახზე; ტყის ხეხილს დღეს ათასნაირად ვმყნით, ჯიშსა და გვარს ვუცვლით, ვსწამლობთ, ვუვლით და მით ვიღებთ გაცილებით მეტ ნაყოფს, ვინემ იგივე ხეხილი გვაძლევდა ძველად.

ერთი სიტყვით, მეურნეობა ვაჭრულ, კაპიტალისტურ ნიადაგზე დადგა, კაპიტალისტურ ინტერესებს ...

*) იხ. „სახ. გაზ." № 959

*) იხ. «Отчетъ члена экспедиціи, снаряж. Минист. Государств. Им. для изслѣд. современ. сост. скотоводства въ Россіи, А. А. Калантара: „Состояніе скотоводства на Кавказѣ". ч. I, ნაწ. Матеріалы для устр. казенныхъ лѣтнихъ пастбищъ, для изученія скотоводства на Кавказѣ" в. I ч. II. გვ. 3.

) ჩვენს ეკონომიურ მწერლობაში ჯერ-ჯერობით მრავალი საჭირო ტერმინებია შეუქმნელ-ჩამოუყალიბებელი. ავიღოთ თუნდა ეს სიტყვა საქონელი. რუსულად საქონელი არის товаръ, ქართულად საქონელი ეწოდება აგრეთვე პირუტყვს. ჩემის ფიქრით, უმჯობესია „товаръ"-ზე ითქვას **საქონი, ხარ-კამეჩზე და სხვაზე **საქონელი**. აქა-იქ ასეთ შერჩევას ჩვენში უკვე ჰქონდა ადგილი და საჭიროა მისი დამ-

1) А. А. Калантаръ „Состояніе скотоводства на Кавказѣ" გვ. 3.

ვინც კი ოცნებას დაუბრიყვებია, იმათ ყვირილი მორთეს, ეს რა არის, ვინ არის ეს ქლიბი, რას ჩმახავს, ვის იბრიყვებთო!

ამ ამბის გამო რედაქცია საკონფელში ჩავარდა და აკი მომთხოვა კიდეც, რომ წერილებისთვის სათაური გამომეცვალა; მე, როგორც მოგეხსენებათ, სიამოვნებით დავეთანხმე, მაგრამ არ გასულა დიდი ხანი და რედაქციაში შეჰრილა ვიღაც იმერელი და დაუბეზღებივარ: როგორ შეიძლება ამგვარი წერილების ბეჭდვა, ეს გადაგვარებას ქადაგობს, ჩვენ კი გადმოგვარებას, გადმოქართველებას ვასწავლით ხალხსო. დაიბარა რედაქტორმა და ცივად გამომიცხადა: სხვადასხვა მიზეზისა გამო (ოჰ, ეს „სხვადასხვა მიზეზი“) თქვენს წერილებს ჩვენს გაზეთში ვერ მოვათავსებთო. მეწყინა, ძალიან მეწყინა; გავცხარდი, შევფხაკურდი, ხმაც ავამაღლე, მაგრამ ვერა გავარიგე რა. გადაგვარებული ხარო, დამიჩემა რედაქტორმა და ისეთი კილოთი მეუბნებოდა ამას, რომ თითქოს რაღაც ყოვლად შეურყეველი საბუთი წარმოუდგენინოს ჩემს წინააღმდეგ. დიახ, გადაგვარებული ვარ და ესაა ჩემი უდიდესი ღირსება, ძალა და გაბედნიერება, და მერწმუნეთ, თქვენც რომ რაღაც საოცნებო ეროვნებას არ იცავდეთ, ავტონომიას, თქვენც უკეთეს ყოფაში იქნებოდით: ერთი, რომ გაზეთს არავინ დაგიჯარიმებდათ, ჰასუხისგებაში არ მიგცემდნენ და მეორე—ხელის მომწერი მეტი გეყოლებოდათ; თუ ხელის მომწერი არა, სახაზინო განცხადებას და სხვანაირ სუბსიდიასაც შევრს მიიღებდით.

ასე ველაპარაკე „სახალხოელებს“, ვიდავე კიდეც, ცხარე კამათი გვქონდა, მაგრამ ვერა გავაწყე რა, ვერ დავიბრიყვე, ვერ შევაგნებინე, რომ გადაგვარება და გადარჯულება საქართველოს რენესანსია და ამ გვარი აზრების ქადაგება სწორედ რომ დროს შესაფერია, და ყოველ შემთხვევაში თუ არ მოსწონდათ ჩემი აზრი, საწინააღმდეგო დაეწერათ, ჩემსავე გვერდით, თავისუფალი პოლემიკა გვქონოდა ერთმანეთში. ყოველივე ამათ შეიქნა და ბოლოს, როგორც იყო, იმაზე დავიყოლიე, რომ ეს უკანასკნელი, გამოსათხოვარი წერილი მაინც დაებეჭდათ.

ამ გამოსათხოვარ წერილში მინდა მოკლედ ვამცნო ჩემს ერთგულ ამხანაგებს და მეგობრებს ჩემი მოძღვრების უმთავრესი დებულებანი: დაე, ვინც ჩემი თანამგრძნობია, ღრმად და მტკიცედ ჩაინერგოს ყოველივე ქვემოდ მოყვანილი გულში და ცხადად თუ იდუმალად გაავრცელოს, მოჰფინოს ქართველთა:

1) არა მოიპოვება მამული და მიწა ქართველ ერს. მოიპოვებს მამულსა და მიწას, როდესაც გავა ქართველობიდან და გადასახლდება სხვა მხარეს.

2) ერი ქართველი არის ერი უისტორიო, რომელსაც წარსული არა ჰქონია. ერს ქართველს ექნება ისტორია და წარსული, თუ უარჰყო თავი თვისი და შეუდგა ახალსა ეროვნებასა.

3) ერს ქართველს არა აქვს რა მოსაგონებელი ტკბილი, სასიქადულო, საამაყო. ქართველს ერს ექნება ძვირფასი მოსაგონებელი სირცხვილისა, სიბრიყვისა, საძაგლობისა, თუ შეაფურთხებს სამშობლოსა დღევანდელსა და შეიძენს სამშობლოს სხვას.

4) ქართული ენა არის ენა განუვითარებელი, და ქართველი დაიწყებს ლაპარაკს განვითარებულს ენაზე, როცა დაჰგმობს, დაივიწყებს დედა-ენას და შეითვისებს უცხოს.

5) ქართული მწერლობა არის მწერლობა უკულტურო ერისა, მაგრამ თუ უნდა ქართველს ჰქონდეს მწერლობა მდიდარი, მიიღოს მწერლობა უცხო ერისა და თავისი კი დაივიწყოს სამუდამოდ.

6) სიმღერა ქართული არის კნავილი კატისა მოსხლეტილისა, ყეფა ძაღლისა ქეციანისა, ღმუილი მგელთა მშიერთა და, თუ უნდა ქართველ ერს იმღეროს სიმღერა საამებელი და კეთილშობილური, იმღეროს ჰანგი უცხოთა ერთა.

7) ეკლესია ქართული არ არის ეკლესია სასოებისა, რწმენისა, და სიწმინდისა და, თუ სწადიათ ქართველთა სიმშვენიერე სარწმუნოებრივი, შეუერთდნენ და შეუსისხლხორცდნენ ეკლესიას სხვას.

8) ნუ ინდომებენ ქართველნი ავტოკეფალიას საქართველოს ეკლესიისთვის, ვინაიდან შეუმცირდებათ ჯამაგირები მღვდლებს და ეს გამოიწვევს ამბოხებას.

9) ნუ ინდომებენ ქართველნი თავისუფლებას, რამე თუ ვერ შესძლებენ თავისუფლებას, შობილნი არიან არა თავისუფლებისათვის, არამედ მონობისათვის.

10) ნუ ინდომებენ ქართველნი ავტონომიას, ვინაიდან იგი დაიხსნის გადაგვარებისაგან—ძიანიქებს უბედურებას და სამარადისოდ დაღუპავს ქართველ ერს.

11) ეძიებდნენ ქართველნი მოღალატესა და გამცემსა, რამეთუ იგი უჩვენებს გზას ჭეშმარიტს და ასწავლის მონობას.

12) ეძიებდნენ ქართველნი მტერთა და მბრძანებელთა, რომელნიც სცემდნენ მათ და აღამაღლებდნენ ჩინითა, ხარისხითა და წარმატებითა...

უადგილობისა გამო აქ უნდა შევჩერდე, ჩემო ერთგულნო თანამოაზრენო! ჯერ-ჯერობით იკმარეთ ყოველივე ეს და იმედი მაქვს მტკიცე, რომ მიუხედავად მრავალის დაბრკოლებისა, მე მაინც მოვახერხებ მალე გამოგესაუბროთ მეგობრულად.

თუ გამომძებს „სახალხოელებმა“, ცოცხალნი არიან „თანამედროვე ქვეყნის“ მესვეურნი, რომელთაც უფრო ნათლად აქვთ შეგნებული ცხოვრების სინამდვილე. თუ ესეც არ მომიხერხდა, მაშინ პირდაპირ „სახელმწიფო სათათბიროს“ მივმართავ და დარწმუნებული ვარ, არც მთავრობა და არც დეპუტატთა უმრავლესობა უარს არ მეტყვის სუბსიდიაზე, რომ საკუთარი გაზეთი დავიარსო ჩემი მაღალ-სახელმწიფოებრივი აზრების გასავრცელებლად!

მაშ, ნახვამდე, ნახვამდე, მეგობარნო, გადაგვარებულნო და გადამგვარებელნო. **ქლიბი.**

მოწერილი ამბავი

სოფ. ეწერი (ქუთ. მაზრა). ორი წელიწადი სრულდება მას შემდეგ, რაც ს. ეწერის მცხოვრებთა შორის არის ატეხილი ერთი აურ-ზაური სოფლის სასწავლებლის ახალ ადგილზე გადატანის შესახებ.

მას შემდეგ, რაც სოფ. იანეთმა, რომელიც შედის ეწრის სამამასახლისოში, გახსნა საკუთარი სასწავლებელი, ზემოაღნიშნული სასწავლებელი, არსებული დღევანდლამდე სოფლის სამმართველოს გვერდით, ძალიან ცუდს და უხერხულ ადგილს მდებარეობდა, როგორც თვით სწავლის მიმდინარეობისათვის, ისე სოფლის მცხოვრებთა უმეტესობისათვის, რის გამოც აღიძრა სურვილი სასწავლებლის ახალ ადგილზე გადატანისა, რომელიც ერთნაირად მისაწდომი იქნებოდა ყველა კუთხის მკვიდრთათვის და იმავე დროს ადგილიც შესაფერი სასწავლებლისათვის. სოფლის ერთმა ნაწილმა მარშანვე მონახა შესაფერი ადგილი, სახელდობრ „წყაროს თავი“, როგორც მდებარეობით ისე წყლით და სხვითაც, მაგრამ მეორე მხარემ არ ისურვა იმ ადგილას სასწავლებლის აგება. როდესაც მორიგებით ამ ორ მხარეს შორის არასფერი გაკეთდა და ამ უთანხმოებამ მიაღწია სამოსწავლო მთავრობის ყურამდე, რომელმაც გამოგზავნა სახალხო ინსპექტორი ადგილის დასათვალიერებლად და უკანასკნელი სიტყვის სათქმელად. უნდა ვსთქვათ მართალი, რომ წყაროელები კიდეც მეცადინეობდნენ ამისთვის, რადგანაც მორიგებით საქმეს ბოლო არ ედებოდა. სახალხო ინსპექტორმა ყოველმხრივ ღირსეულად სცნო „წყაროს თავი“ და, მაშასადამე, თითქმის კიდეც გადაწყდა სასწავლებლის გადმოტანა ამ ადგილზე. ამგვარად იყო საქმე წარსული წლის ზაფხულის მიწურულში. სხვათა შორის სასწავლებლის „წყაროს თავზე“ გადმოტანის წინააღმდეგთა შორის იყო მაშინდელი გამგეც სასწავლებლისა ბ. გაჩეჩილაძე, თუმცა საბუთებს არ (თუ ვერ? დ. ენ.) ასახელებდა.

ერთის სიტყვით, იქითა მხარის მცხოვრებთა და ორიოდე ინტელიგენტის წინააღმდეგობამ ვერ გასჭრა და გადაწყდა სასწავლებლის „წყაროს თავზე“ გადმოტანა. ამ უკანასკნელ ადგილს მტკიცედ (?!) იცავდა პირველად და კიდეც მუშაობდა მის სასარგებლოდ (თუ არ ვტყუვდებით) სამტრედიის უბნის ბოქაული ბ. ალხაზაშვილი, რომელმაც შარშან მათრახითაც კი გადაახდევინა „წყაროს თავი“-ს მოწინააღმდეგებს ჯარიმის სახით სასწავლებლის შენობისათვის სასარგებლოდ თითო მანეთი. სულ სხვაგვარ მდგომარეობაშია ამ ხნობით სასწავლებლის ბედი. ზემოდ დასახელებული ინსპექტორი ბ. კარპოვი გადაყვანილ იქნა და მისმა ახალმა მოადგილემაც ნახა პირველის მიერ მოწონებული ადგილი და მანაც განიმეორა მის მოადგილის აზრი. იმავე დღეს ინსპექტორის თანადასწრებით მოხდა გლეხების ყრილობა, სადაც უკანასკნელად უნდა გადაწყვეტილიყო სასწავლებლის ახალი ადგილის საკითხი. დიდი უმეტესობა გლეხობისა მიმხრობია „წყაროს თავს“, მაგრამ ამ უმრავლესობის საუბედუროდ, ინსპექტორს ზედ-მეტად ჩაუთვლია ხალხის წერილობით დადგენილების შედგენა („პრიგოვორის“ შედგენა) და შეჰპირებია, რომ უმრავლესობის გადაწყვეტილების და სურვილის თანახმად სასწავლებელი გადატანილ იქნება „წყაროს თავზე“-ო. მიუხედავად ზემოხსენებულ დადგენილებებისა, სასწავლებელი ამ ჟამად ისევ ძველ ადგილას არის და, მაშასადამე, ისევ ძველი უხერხულობაა უმრავლესობისთვის და თვით სწავლის მსვლელობისათვისაც. დარწმუნებული ვარ მკითხველი იკითხავს: განა რა მოხდა ისეთი, რომ ყოველივე ზემონათქვამი სიტყვად დარჩა, მაშინ როდესაც ეს გადაწყვეტილება თვით ოფიციალურ პირებისა იყოო! დიახ, ყოველივე ასე იყო, მაგრამ... მაგრამ ერთ მშვენიერ დღეს სოფლის „ბრძანებლებს“ მოუწვევიათ სოფლის ყრილობა სასწავლებლის ახალი ადგილის ახლად ასარჩევად; ამ ყრილობაზე მობრძანებულა ბოქაული ალხაზაშვილიც, რომელსაც მათრახის საშუალებით აუძულებია ხალხი მოეწერა ხელი ისეთ „პრიგოვორზე“ რომლის წინააღმდეგაც თვით ხალხის უმეტესობა იყო. ამ „პრიგოვორით“, არჩეული იქნა ისეთი ჭაობიანი ადგილი, სადაც ბაყაყების ყიყინით აყლებულია ყველაფერი და წყალი ხომ პირუტყვსაც არ დაელევა. ეს ადგილი გახლავთ ეგრეწოდებული „კოპიტნარა“. თუ როგორ იქნა იგი არჩეული, დღესაც ყველასათვის საკითხად რჩება. როგორცა ვსთქვით, მცხოვრებთა უმეტესობა და თვით სახალხო სკოლების ინსპექტორებიც მომხრე იყვნენ „წყაროს თავზე“ სასწავლებლის აგებისა, რისთვისაც გამოგზავნილ იქნა სამოსწავლო მთავრობისაგან მოწერილობა ბოქაულისადმი, რომლითაც მოითხოვენ მისგან ხალხის „პრიგოვორს“ ამ ადგილის არჩევისას. ბოქაულმა კი არც აცხელა, არც აცივა და მათრახის საშუალებით ხალხს აარჩევინა „კოპიტნარა“. სამოსწავლო მთავრობაც სახტად არის დარჩენილი ამგვარი გაუგებარი არჩევნებით.

სხვათა შორის, აღმოჩენილან ისეთი ვაჟბატონები, რომლებიც სთვლიან „წყაროს თავს“ ციებ-ცხელების ბუდედ და „კოპიტნარას“ კი სავსებით ჯანსაღ ადგილად. ამის თქმა შეუძლიან ისეთ ადამიანს, რომელსაც არავითარი წარმოდგენა არა აქვს ადგილის ავ-კარგიანობაზე და თუ კი რაიმე ესმის, და მაინც ამას ამბობს, იმ შემთხვევაში თამამად შეგვიძლიან ვსთქვა, რომ აქ მათ რაღაც პირადი ინტერესები და არა სიმართლე და ხალხის ინტერესი ამოქმედებს. ასე და ამ გვარად მათრახის საშუალებით დამარხულ იქნა ხალხის სამართლიანი მოთხოვნა.

„კოპიტნარაში“ სასწავლებლის ასაგები ფული 5000 მან., რომელიც მათრახის საშუალებით არის შეგროვილი, ამ ჟამად ძევს ხაზინაში, მაგრამ ჩვენგან გამოურკვეველ მიზეზების გამო სასწავლებლის შენობის გადმოტანა და აგება ამ ხნობით შეჩერებულია. ამის მიზეზი უნდა იყოს შემდეგი: მცხოვრებთა უმეტესობამ, რომელსაც ძალა დაატანეს და ხელი მოაწერინეს „კოპიტნარაზე“, იმ დღესვე დეპეშით აცნობა ეს ამბავი სამოსწავლო მთავრობას, გაგზავნა აგრეთვე წარმომადგენლები და აცნობა, რომ ხალხის „პრიგოვორში“ არ არის გამოხატული ხალხის სურვილიო. საქმის ამგვარმა მსვლელობამ შეაჩერა სასწავლებლის ახალ ადგილზე გადატანა; ამას კიდევ დაერთო სასწავლებლის შენობის გეგმის, რომელიც შეუდგენია უბრალო ტეხნიკოსს, ყოველ მხრივ დაწუნება, რის გამოც მოელიან ამდღეებში ინჟინერს, ახალი გეგმის შესადგენად. ვიმეორებ, ყოველივე ზემონათქვამმა შეაჩერა საქმე, თორემ სასწავლებლის ახალ „მშვენიერ“ ადგილზე გაშენება აქამდე უნდა დაწყებულიყო.

„კოპიტნარას“ მოწინააღმდეგე უბანმა გადასწყვიტა მეორე სასწავლებლის აგება თავის უბანში, თუ ნება დართეს, რასაკვირველია, რის გამოც დადგენილ იქნა ახალი „პრიგოვორი“. თვით სახალხო ინსპექტორებს კი ეთქვათ და ეხლა დირექტორმაც გადაჭრით სთქვა, რომ თუ საკმაო რიცხვი იქნება მცხოვრებთა მეორე სასწავლებლისა მოსურნე, იმ შემთხვევაში ნებართვისაც და დახმარებასაც მიიღებთ მთავრობისაგანო. როგორც იქნა ამდღეებში შესრულდა დამზადება ახალი სასწავლებლის გახსნის მოსურნეთა „პრიგოვორისა“ და გაიგზავნა სადაც ჯერ არს.

როგორცა ვსთქვით, მოგროვილია სასწავლებლის ახალი შენობის ასაგებად ხუთი ათასს მანეთზე მეტი, რომლის ნახევარიც უკანასკნელი „პრიგოვორის“ დამდგენელთ ეკუთვნით და თუ მეორე სასწავლებლის გახსნის ნება დაგვრთეს, იმ შემთხვევაში ამ ფულის ნახევარსაც მივიღებთ და, თუ ფულის მოცემაზე უარი გვითხრეს, იმ შემთხვევაში როგორც წავა საქმე ამ ჟამად თქმა საძნელოა.

დროებით ეწრელი.

უცხოეთი

ინდოეთის მაჰმადიანთა ძლელვარება.

ინდოეთის ქალაქ კაუნპურეში მაჰმადიანათა მიტინგი მოხდა. პოლიციელებმა მიტინგის ხელის შე-

---

ბით ვითარდება, ეწყობა და ამიტომ, რამდენადაც ნაკლებ მოვეწყობით ამ საქმეში, იმდენადვე უკან ვრჩებით ცხოვრებას, იმდენათვე ცხოვრების მონები ვხდებით. ცხადია, წარმოების მოძრაობა, განვითარება, მისი ნაბიჯი, სრბოლა მთავარი საამდროვო საკითხია, უდიდესი საზრუნავი საგანია, მაგრამ სწორედ აქაა, რომ ჩვენ ვფორხილობთ, უკან ვრჩებით, გვჯობნის თათარიც და სომეხიც, ურიაც და რუსიც.

ავიღოთ მაგ. მევენახეობა. მევენახეობა აუცილებლად დიდ მომავალს უქადის ჩვენს სამშობლოს. მცოდნე და კეთილშობილ აგრონომების შემწეობით იმერეთი და კახეთი შეიძლება დაწინაურდეს არა მარტო კავკასიაში, ყირიმში, თურქესტანში, არამედ მან სახელი გაითქვას საფრანგეთშიც, ესპანიაშიც... საიდანაც ჩვენს მწარმოებელ ძალებს შეეძლებათ დიდი სარგებლის ნახვა. ეს ძლიერ კარგად ესმის ჩვენს ხალხს და ამიტომაა, რომ იგი უხვად დაეწაფა კულტურულ ვენახის გაშენებას, მევენახეობის ხელოვნურ ჩარჩოში ჩაყენებას, ინტენსიურ მეურნეობის მიხედვით. ასე, კულტურულ ვენახით გაშენებული იყო მარტო იმერეთში:

1902 წელს	25.929	დესეტინა
1904 „	21.077	„
1906 „	21.286	„
1907 „	20.223	„
1908 „	20.230	„
1909 „	20.313	„

და ეს მაშინ, როცა ჩვენში 1894 წელს ვენახს ეჭირა გაცილებით მეტი—40 ათასი დესეტინა მიწა. მაშ, მევენახეობა უკან წასულა—შეიძლება მოუთმენლად შენიშნოს მკითხველმა. სრულიადაც არა! უკულტურო, ველურ ვენახით გაბარდული იყო მთელი ჩვენი მიდამო, ტყე და ველი, მაგრამ ტყიური ვენახი ნაკლებად სარგებლიანი ან სრულიად უსარგებლო იყო. ხალხმა კი ზურგი შეაქცია ამ ვენახს, ასჰრა იგი, ხოლო მის ნაცვლად გააშენა ახალი მეთოდის მიხედვით ახალი ჯიშის ვენახი, ვენახი კულტურული, დიდი შემოსავლის მომცემი. ასეთ კულტურის სათავე 1900 წელია. აქედან იწყება ძალი ვენახის გამქრება ჩვენს ქვეყანაში და მას შედარებით ნაკლები ადგილი უკავია, მცირე ტერიტორია. ველური ვენახი გაფანტული იყო, კულტურული ვენახი კი შეჯგუფულადაა დაყენებული. 1894 წელს 40 ათას დესეტინიდან მიუღია იმერეთს 1,5 მილიონი ფუთი ყურძენი, ხოლო 1907 წელს 20 ათასმა დესეტინამ მოგვცა 4,4 მილიონი ფუთი. ცხადია, ძველი კულტურა დესეტინაზე იძლეოდა 37 ფუთს, ახალი კულტურა კი 220 ფუთს, ე. ი. ჩვენი მუშაობა განაყოფიერებულა ექვსჯერ. გასულ საუკუნის მიწურულში იმერეთის შემოსავალი უდრიდა მევენახეობიდან დაახლოვებით 0,8 — 1,0 მილიონ მანეთს. დღეს კი—1909 წ. მევენახეობა გვაძლევს საშუალოდ 3,5 მილ. მანეთს. როგორც ჰხედავთ, მევენახეობა ჩვენში ერთი დიდი ფაქტორთაგანია ხალხის კეთილდღეობის საქმეში.

მართალია, მევენახეობა კიდევ არაა ჩვენში სათანადოდ დაყენებული, განსაკუთრებით ყურძნის წვენის უტილიზაცია ფრიად პრიმიტიულია, მაგრამ ათი-თხუთმეტი წლის განმავლობაში ამ ასპარეზზე ჩვენმა ხალხმა დიდი ნაბიჯი გადასდგა. დღეს კი ჩვენი ნამდვილი ვენახით გატაცებაა, მას ეწაფის მდიდარიც და ღარიბიც, მცოდნეც თუ უვიციც. და რაც ფრიად სასიხარულოა, ამ ვენახო-მანიას ავითარებენ და ცდილობენ განავითარონ რაციონალურ მეურნეობის მიხედვით.

მაზრების მიხედვით მევენახეობას ჯერ-ჯერობით შემდეგი ადგილი უჭირავს, ვენახს მოკავებული ქონდა, ყურძნის მოსავალი და ღვინის დაყენება შეადგენდა 1907 წ.:

	მოკავებული დესეტინა	ყურძნის მოსავალი ფუთი	ღვინის დაყენება ჩაფი
ქუთაისის მაზრ.	5,038,08	1,559,991	1.299,990
ლეჩხუმის ,,	1,639,16	491,748	409,700
სენაკის ,,	179,32	25,801	16,505
შორაპნის ,,	6,593,1	1,628,125	1,356,770
რაჭის ,,	1,829,9	256,186	170,700
ზუგდიდის ,,	52,83	12,215	8,611
ოზურგეთის ,,	4,876	447,260	335,445
ქალ. ქუთაისში	15,08	5,278	4,390
გუბერნიაში	20,223,42	4,426,604	3,602,111

ამნაირად ყველაზე დიდი მნიშვნელობა ჰქონია მევენახეობას ზემო და ქვემო იმერეთში, შემდეგ გურიაში, ხოლო ყველაზე ნაკლები სამეგრელოში. რომ კიდევ უფრო სისწორით წარმოვიდგინოთ მდგომარეობა, გადავამუშაოთ ეს ცნობები, დავინახოთ სად რამდენი მოდის ერთ დესეტინაზე ყურძენი, სად რამდენი ფუთი ყურძენი ერგება ორივე სქესის სულს. აქედან გადაგვეშლება შემდეგი სურათი: მოდიოდა ყურძენი:

	1 დესეტინაზე ფუთი	1 სულზე ფუთი
ქუთაისის მაზრაში	309	7
ლეჩხუმის „	300	8
სენაკის „	200	0,2
შორაპნის „	245	9
რაჭის „	140	3
ზუგდიდის „	238	0,1
ოზურგეთის „	92	5
ქალ. ქუთაისში	351	0,1

ამნაირად, ყველაზე კულტურულად ვენახი დაყენებულია ქალაქ ქუთაისში, შემდეგ ქვემო იმერეთში, ზემო იმერეთში და ყველაზე ნაკლებად გურიაში. ყველაზე მეტი ყურძენი სულზე მოდის ზემო იმერეთში, შემდეგ ლეჩხუმში, ქვემო იმერეთში, გურიაში და ყველაზე ნაკლები სამეგრელოში. რამდენადაც მეტი მოდის სულზე ყურძენი, იმდენადვე ნივთიერად მეტი მნიშვნელობა აქვს ვენახს მცხოვრებთათვის, მაგრამ ახლა ვენახზე კმარა. გადავიდეთ სხვა კულტურაზე.

ის, რაც ვსთქვით მევენახეობაზე, თამამად შეგვიძლიან ვსთქვათ მეფუტკრეობაზე. ძველებური, ბუნებრივი ფუტკარი ჩვენში დღეს თითქმის აღარსადაა. ერთხნობით თვით მეფუტკრეობამ გადაიტანა თავისი მწვავე კრიზისი, რაიცა გამოწვეული იყო მეფუტკრეობის ძველი წესის აგონიით და ახალ, რაციონალურ, მეფუტკრეობის შემოუღებლობით. ამჟამად ჩვენში მეფუტკრეობა შემოსავლისა და სარგებლიანობის მიხედვით ვითარდება, აყენებენ მას კაპიტალისტურ ნიადაგზე და მით ერთგვარ წარმოებას აჩაღებენ. ამიტომ, ძველად სკას-ფუტკარს ყველგან ნახავდით, ყოველ სოფელში, თითქმის ყოველ ხევსა და ტყეში, მაგრამ დღეს ფუტკარს უვლიან, როგორც მარჩენელ შვილს, ამზადებენ საგანგებო ძვირფას ყუთებს და ფუტკრიდან სწოვენ საუკეთესო და დიდ-ძალ თაფლს. ასეთ ფუტკარს ჩვენ საგანგებოდ შექმნილ საფუტკრეში ვხედავთ, რომელსაც პატრონობს მცოდნე მეფუტკრე. სულ იმერეთში 1907 წელს ითვლებოდა 13.010 როგო-საფუტკრე, 1908 წელს 17.304, ხოლო 1909 წ. 19.490. ამნაირად ჩვენ ვხედავთ მეფუტკრეობის ქედუხრელ განვითარებას, ზრდას და თამამად შეიძლება ვსთქვათ, რომ, ჩვენი ბუნების მეოხებით და გამოცდილ მეფუტკრეთა შემწეობით, წარმოების ეს დარგი დიდად გაშლის ფრთებს და იგი შეიქნება ერთი საპატიო წყარო ჩვენი ნივთიერი ცხოვრებისა. სულ შემოსულა თაფლი და სანთელი:

1907 წ.	5771	ფუთი	50.959	მან.	
1908 „	5279	„	44.863	„	
1909 „	5.831	„	52.623	„	

ყველაზე ბლომადაა როგო-საფუტკრე ლეჩხუმის მაზრაში. ასე, მაზრების მიხედვით „ბუკი“-ს რაოდენობა, და ბუკის ნაყოფიერება უდრიდა 1909 წელს:

	ბუკის რიცხვი	ნაყოფიერება თითო ბუკის თაფლ-სანთელის	
ქუთ. მაზ.	1991	0,6	ფუთი
შორაპ. „	2.883	0,2	„
რაჭის „	1.850	0,4	„
ლეჩხ. „	7.153	0,1	„
სენაკის „	1.574	0,4	„
ზუგდ. „	3.205	0,2	„
ოზურ. „	834	0,5	„
იმერ. „	19.490	0,3	„

აქედან ვხედავთ, რომ მართალია ყველაზე მეტი როგო-ბუკი ყოფილა ლეჩხუმის მაზრაში და ყველაზე ნაკლები ოზურგეთისაში, მაგრამ სამაგიეროდ, ლეჩხუმი—როგორც ყოველის მხრივ პირველყოფილ-ხელუხლებელი, ისე მეფუტკრეობასაც ძველებურად, მარტივად აწარმოებს. ხოლო ქვემო იმერეთში და გურიაში კი მეფუტკრეობა ყველაზე უკეთაა დაყენებული და ამ მხარეში თითოეული. ბუკიც დანარჩენ მხარის ბუკზე მეტ დოვლათს იძლევა.

სამრეწველო ხასიათი მიიღო აგრეთვე მეთამბაქოეობამ ჩვენში. თუთუნი ძველად მხოლოდ პირად მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად შენდებოდა, ბოსტან-ბაღჩებთან ახ ყანებში დარგვით, მაგრამ ბაზრის ასპარეზის გაფართოვებამ თამბაქოც **საქონლად** გადააქცია, ფულს დაუქვემდებარა იგი და შემდეგ უმეტესად თამბაქოს წარმოებაც ფულისათვის იქმნა გაჩაღებული. ასე, მაგალ., ქუთაისის მაზრაში სამრეწველო პლანტაციებს უკავია 11 ნახ., დეს., ხოლო საშინაოს 6 დეს., მთელს გუბერნიაში სამრეწველო მიზნით გაშენებულია თამბაქოთი 199 დეს. ადგილი, ხოლო საშინაო მოსახმარად მხოლოდ 26 დესეტინა. ყველაზე მეტად მეთამბაქოება და მისი მრეწველობა განვითარებულია ოზურგეთის მაზრაში. ასე, თამბაქოს წარმოებას ეწევა სოფლები. მიწა-ადგილი უჭირავს და მოსავალი მოდის შემდეგ მაზრებში:

ქუთაისის	75		12		6		724
ოზურგეთ.	81		169		2		7,214
ზუგდიდის	12		12		1		377
შორაპნის	125		6		15		714
სენაკის	11		—		1		68
ლეჩხუმის	15		—		0,7		16
რაჭის	19		—		0,5		12
გუბერნიაში	338		199		26,2		9,125

სამრეწველოდ თამბაქოს სრულიად არ აშენებენ სენაკის მაზრაში, შემდეგ რაჭასა და ლეჩხუმში. საშუალოდ ფუთი თამბაქო იყიდება ექვს მანეთად (4—8 მან.) ასე რომ თამბაქო აძლევს მაზრებს:

ქუთაისისას	—	4,344	მან.
ოზურგეთის	—	43,284	„
ზუგდიდის	—	2,262	„
შორაპნის	—	4,284	„
სენაკის	—	408	„
ლეჩხუმის	—	84	„
რაჭის	—	72	„
სულ . .		54,738	„

თამბაქოზე მეტი მნიშვნელობა აქვს მეაბრეშუმობას. დაახლოვებით ოცდა-ათი წელიწადია, რაც მეურნეობის ეს ახალი დარგი შემოღებულია ჩვენში და, მიუხედავად მისი სათანადოდ განუვითარებლობისა, ხალხის ნივთიერ ყოფა-ცხოვრებაში მას მაინც აქვს დიდი მნიშვნელობა. ამ უკანასკნელ ხანში მეაბრეშუმობასაც დაეტყო გამოცოცხლება და გახვითარება. განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მას ქუთაისის, სენაკის, ზუგდიდის და ოზურგეთის მაზრებისათვის. ასე, 1909 წელში გაყიდული თესლი და მოსავალი მოუწევიათ:

	გაყიდულა კოლოფი	მოუწევიათ ფუთი	
ქუთაის. მაზ.	30—32,000	48,000	„
სენაკის „	15—16,000	19,000	„
ზუგდიდის „	16—17,000	20,000	„
ოზურგეთ. „	14—15,000	18,000	„
სულ „	75—80,000	105,000	„

ნედლი პარკი საშუალოდ იყიდება ფუთი 12 მანეთად, აქედან ჩვენ დავინახავთ, რომ ას სულზე გაყიდულა თესლი კოლოფი, სულ შემოსავალი ჰქონია და ეს შემოსავალი სულზე მოდიოდა:

	100 სულზე გაყიდულა.		საერთო შემოსავალი.		რამდენი შემოდის სულზე?	
ქუთაისის მაზ.	14	კოლ.	576.000	მ.	2,7	მ.
სენაკის „	11	„	228.000	„	1,7	„
ზუგდიდის „	13	„	240.000	„	1,9	„
ოზურგეთის	15	„	216.000	„	2,2	„
ყველგან „	13	„	1 360.000	,,	2,1	,,

ამ რიგად აბრეშუმის თესლი ყველაზე მეტი გურიაში ვრცელდება, ხოლო აბრეშუმის წარმოებიდან, ქვემო იმერეთს შემდეგ გურია სარგებლობს საგრძნობლად. სამეგრელოში მას ჯერ-ჯერობით ნაკლები ძალა აქვს.

მებამბეობას ჯერ-ჯერობით დიდი მნიშვნელობა არ აქვს იმერეთის ეკონომიურ ცხოვრებაში. 421 დესეტინიდან ბამბის კულტურას მარტო ქუთაისის მაზრაში უკავია 366 დესეტინა. ასე, ბამბის კულტურიდან:

	გაშენებული.		მოსავალი უდრიდა.		შემოსავალი.	
ქუთაისის მაზ.	366	დეს.	5.437	ფუთს	15,311	მ.
შორაპნის ,,	15	,,	33	,,	330	,,
სენაკის ,,	29	,,	176	,,	1.760	,,
ზუგდიდის ,,	11	,,	530	,,	5.300	,,
სულ	421	,,	6.176	,,	22,701	მ.

ამით ვათავებთ ამ ჟამად ბაას იმერეთის კულტურის სხვა და სხვა დარგზე. ეს მიმოხილვა არაა სრული, ჩვენ იძულებული ვიყავით გვერდი აგვეხვია სასამართლოს, სამართველოს, გადასახადების, ხელფასის, მიწის და მუშა-გლეხ-კაცის მდგომარეობისათვის. სათანადო მასალების მოგროვებით ჩვენ ამ საგანზედაც ვიქონიებთ ჩვენს მკითხველებთან სჯა-ბაასს... **თევდ. ღლონტი.**

შლა მოინდომეს, მაგრამ მიტინგის მონაწილეებმა წინააღმდეგობა გაუწიეს და შეტაკების დროს 18 ინდოელი მაჰმადიანი მოჰკლეს და 27 დასჭრეს. პოლიციელთა მხრით მოკლულია ერთი და 24 დაჭრილი. მიტინგი გამოწვეული იყო იმით, რომ ადგილობრივ პრესაში ბალკანეთის ომის გამო მუსულმანთა საწინააღმდეგო წერილები იბეჭდებოდა. მიტინგმა მაინც მოასწრო რეზოლიუციის გამოტანა, სადაც, ინგლისის მთავრობისაგან მოითხოვენ, რომ ინგლისმა მხარი არ დაუჭიროს ბულგარელების წადილს ადრიანოპოლის შესახებ. რეზოლიუციაში ნათქვამია, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში, ბრიტანიის მთავრობის ნაბიჯი ძლიერ ცუდ შთაბეჭდილებას მოახდენს მთელ ინდოეთის მუსულმანთა ლოიალურ გრძნობებზე. ბალკანეთის ომის დროს ინდოეთის მაჰმადიანური ნაწილი არა ერთხელ გამოხმაურებულა, ბევრჯელ გაუგზავნიათ პროტესტი იმ როლის წინააღმდეგ, რომელსაც ინგლისი ეხლანდელ ომში თამაშობდა. ინგლისის მთავრობას ექვემდებარება 70 მილიონი მაჰმადიანი (ე. ი. რამდენჯერმე უფრო მეტი, ვიდრე თვით შაჰინ-შაჰს) და ამიტომ ბრიტანიის მთავრობამ ასეთ გარემოებას ანგარიში უნდა გაუწიოს: ეს საკითხი მით უფრო საყურადღებოა ინგლისისათვის, რომ აქამდე იგი მუდამ სარევოლიუციოდ გამწესებულ ინდოეთის წინააღმდეგ ბრძოლის დროს მაჰმადიანებზე ამყარებდა თვის იმედს; ეხლა კი ინგლისის მიერ გამოწვეულ უკმაყოფილების ნიადაგზე ინდოელები და მაჰმადიანები ცდილობენ შეთანხმებას და შეერთებას.

რუსეთისა და ავსტრიის დაახლოვება.

გაზეთ „ნეიე-ფრეიე-პრესსე“-ში მოთავსებულია საინტერესო წერილი რუსეთ-ავსტრიის დაახლოების შესახებ.

წერილს საფუძვლად უდევს ტალეირანის სიტყვები, რომელმაც ოდესღაც სთქვა, რომ „არ ჩარევა“ მეტაფიზიკური და ბნელი გამოთქმაა და მართალი რომ ვსთქვათ, ისეთივე აზრი აქვს, როგორც „ჩარევას“ო. გაზეთი დასძენს, რომ ამ სიტყვებით მშვენიერად ხასიათდება რუსეთისა და ავსტრიის შეცდომები ბალკანეთზე. მუდმივი „არ ჩარევიდან“ ბოლოს და ბოლოს მუდმი „ჩარევა“ გამოტყვრა.

რუსეთი ჰქმნიდა ბალკანეთის ერთა კავშირს ავსტრიის წინააღმდეგ, თვისი „არ ჩარევის“ მიზნით, და თანდათან დაიმზადა ნიადაგი მათ საქმეში ჩარევისათვის.

ამჟამად ბალკანეთის ნახევარკუნძული ბალკანეთის ერებს ეკუთვნის; ისინი ოპეკის ქვეშ აღარ იმყოფებიან; ისინი ილწვიან თვისი მიზნისა და ინტერესებისათვის. რუსეთსა და ავსტრიას ქიშპობისათვის იქ ადგილი აღარა აქვთ. რუსეთისა და ავსტრიის გზები ბოლოს დროს აღარ ჯვარედინდება. შედეგი ამისა უკვე სჩანს: რუსეთმა და ავსტრიამ არ დაუძლურებინეს მტრებს ბულგარეთი სრულიად.

ევროპას ეხლა შეუძლიან თავისუფლად ამოისუნთქოს. კარგა ხანია უნდა დამდგარიყო ეს მომენტი. რუსეთმა და ავსტრიამ ბალკანეთზე შეჯიბრების უარი უნდა სთქვან და ერთისა და იმავე ინტერესების დასაცველად უნდა იარონ ერთად.

სხვა და სხვა ამბავი

დიდებული კანტის შთამომავალი.

ერთ გერმანულ გაზეთს გამოუკვლევია, რომ ვინმე ქრისტიან კანტი, წოდებული დონ-ემილიოდ, რომელიც ამერიკაში, პანამას რესპუბლიკაში სცხოვრობს, შთამომავალი ყოფილა დიდებული კონისბერგელ ფილოსოფის კანტისა. ქ. კანტს დორპატის უნივერსიტეტი გაუთავებია, შემდეგ რუსის სამხედრო სამსახურში შესულა, უმსახურნია კავკასიაშიაც და შემდეგ ამერიკაში წასულა. ეხლა დონ-ემილიო პანამის რესპუბლიკაში ექიმობას ეწევა და კარგი პრაქტიკაც ჰქონია.

ვინ რა მოიგო ბალკანეთის ომში.

ბუქარესტის ხელ-შეკრულების მიხედვით ბალკანეთის ომის შედეგი ასეთია: ბულგარეთმა ოსმალეთს წაართვა 38,000 ოთხ-კუთხი კილომეტრი ადგილი 920 ათასი მცხოვრებელით, მათ შორის 150 ათასი ბულგარელია, დანარჩენი კი—ოსმალები, ბერძნები და სომხები. ბულგარეთმა კი თავის მხრივ დაუთმო რუმინიას 8 ათასი ოთხ-კუთხი კილომეტრი 300 ათასი მცხოვრებელით, მათ შორის 120 ათასი ბულგარელია. თუ ფრაკია ოსმალებს დარჩათ, მაშინ ბულგარეთის გაძლიერება გამოიხატება 10 ათასი კილომეტრის შემომატებით. ჩერნოგორიამ შეიმატა 9 ათასი ოთხ-კუთხი კილომეტრი 300 ათასი მცხოვრებელით, მათ შორის უმეტესობა ალბანელები იქნებიან. ჩერნოგორელები კი სულ 200 ათასი არის, ასე რომ, მეტი შეიმატეს, ვიდრე თვითონ არიან. სერბიამ შეიმატა 44 ათასი ოთხ-კუთხი კილომეტრი მილიონ და 200 ათასი მცხოვრებელით, აქედან ნახევარზე მეტი ბულგარელებია, დანარჩენი კი ალბანელები. საბერძნეთმა შეიმატა 60 ათასი (ყველაზე მეტი) ოთხ-კუთხი კილომეტრი, მილიონ და 800 ათასი მცხოვრებით, აქედან 200 ათასი ბულგარელია, დანარჩენი ბერძნები. ალბანიამ უნდა მიიღოს 30 ათასი ოთხ-კუთხი კილომეტრი და მილიონი მცხოვრები. ასეთია მომავლისათვის შექმნილი ბალკანეთის თანაწონობა.

ვინ რა შესწირა ბალკანეთის ომს.

ერთი იტალიური გაზ. კორესპონდენტს საინტერესო ცნობა შეუგროვებია ბალკანეთის ომის შესახებ: ბულგარეთს მოუწვევია სომხრად 350 ათასი კაცი. ოსმალებთან ომში დაუხარჯავს 600 მილიონი მან. დაჰხოცია 80 ათასი კაცი. მოკავშირეთა შეტაკებაში დაუხარჯავს 360 მილიონი მან., დაჰკარგვია 60 ათასი კაცი. სერბიას მოუწვევია 250 ათასი კაცი; დაჰხოცია ოსმალეთის ომში 30 ათასი, დახარჯვია 310 მილ. მან. მოკავშირეთა შეტაკებაში დაჰხოცია 40 ათასი, დაუხარჯავს 200 მილ. მან. საბერძნეთმა მოიწვია 150 ათასი კაცი. ოსმალეთის ომში, დახარჯა 140 მილ. მანეთი. ჩერნოგორიას მოუწვევია 30 ათასი კაცი დაუხოცეს 8 ათასი, დაეხარჯა 7 მილიონი მანეთი. ოსმალეთს მოუწვევია 450 ათასი კაცი, დაჰხოცია ასი ათასი კაცი, დაუხარჯავს 800 მილ. მან. საბერძნეთისა და სერბიის ხარჯი მეორე ომში სწორედ ვერ არის ნაანგარიშევი ჯერ. თუ ამას მივუმატებთ ავადმყოფობისაგან დახოცილთ, დაახლოვებით მსხვერპლი აღინიშნება 400 ათასი კაცით და 2 მილიარდით და 600 მილ. მან. დანახარჯით.

მხეცი მასპინძელი.

ზოგიერთ ადგილას პოლონელების მიერ ურიებისადმი გამოცხადებული ბოიკოტი საშინელებამდე მიდის. ასეთი ადგილია მაგ., მინსკის გუბერნია. როგორც ადგილობრივი გაზეთი გადმოგვცემს, ქ. პინსკში, მინსკის გუბერნიაში ერთი ებრაელი, ვინმე № წასულა ახლად გახსნილ რესტორანში სადილის საჭმელად. შეცდომით ებრაელი სხვა კარებში შესულა და ამგვარად თავი ამოუყვია პროვიზორის დუმბროვსკის ბინაში. პროვიზორი პოლონელი ყოფილა; ებრაელს ვერ შეუტყვია, თუ რესტორანის მაგიერ კერძო ბინაში შესულა და ბინაში მყოფთათვის მიუმართავს სასადილო დარბაზის საჩვენებლად. იქვე მყოფ პროვიზორს არ შეუმჩნევინებია ებრაელისათვის შეცდომა და ერთ კარჩაკეტილ ოთახში შეუყვანია და შემდეგ დიდი ლაგაზი შეუშვია ოთახში და ებრაელისათვის მიუტევებია. კარები ყოველ მხრივ დაუკეტიათ. ადამიანის ყვირილზე და ძაღლის ყეფაზე მეზობლები მოცვივნულან და ებრაელი ტანჯვისაგან უხსნიათ.

საშინელი გარყვნილება.

ქ. მოსკოვში ქუჩაში მიმავალს ერთ მოხელეს სამი ბავში შეხვდა: ანა გავრილოვა 13 წლ., მარიამ კარაბლევა 11 წლისა და დარია რომანოვა 10 წლ. ბავშვებმა მოხელეს წინადადება მისცეს „დროება გავატაროთო“. მოხელემ ბავშვები სოფლის ბავშთა სამკურნალოში გაგზავნა. იქ ბავშვებს უთქვამთ: მშობლები გვაიძულებენ ამ ხელობით (როსკიპობით) ფული ვიშოვოთო. ბავშვები მარიამ მაგდალინელის სახელობის თავშესაფარში მოათავსეს.

სახალხო სკოლების ინსპექტორები.

სახალხო განათლების სამინისტრომ დაუგზავნა ოლქის მზრუნველთ ბრძანება, რომ სახალხო სკოლების ინსპექტორებად მხოლოდ უმაღლეს განათლება მიღებულნი უნდა ინიშნებოდნენ. ეს ბრძანება სახელმწიფო სათათბიროსაგან გაწეულმა კრიტიკამ, ხარჯთ აღრიცხვის განხილვის დროს, გამოიწვია.

ბალკანეთის მდგომარეობა

(დეპეშ. პეტ. სააგენტოსაგან)

სალონიკი. კრეისერ „ავეროვით“ მოვიდა კონსტანტინე, წმ. სოფიოს ტაძარში გადახდილი იქმნა პარაკლისი ბერძნების გამარჯვების გამო. მეფეს ხალხი აღტაცებით მიეგება.

სოფია. მეოთხე ჯარის სარდალი იტყობინება, ეზვერავ რაზმს შეუსწრია სერბიელები, რომელნიც ცეცხლს უკიდებდნენ სოფლებს კოჩანის ჩრდილო მხარეს, მდინარე კამენიცის ორივე ნაპირას. ეს ცნობა დამოწმებულია ბულგარელ მცხოვრებლებისაგან, ბულგარეთში გამოქცეულთაგან.

ვენა. როგორც საქმის გარემოებათა მცოდნე წყაროებიდან იტყობინებიან რუსეთს ოფიციალურად არ დაუმოწმებია ბუქარესტის ხელშეკრულების ხელმეორედ განხილვის შესახებ მოთხოვნილება. რა ნიადაგზედაც უნდა დადგეს პეტერბურგელი კაბინეტი, ავსტრო-ჰუნგრეთის მთავრობა ეცდება ბუქარესტის ხელშეკრულობის გადათვალიერება მოახდინოს ბულგარეთის სასარგებლოდ. საერთო შთაბეჭდილება ასეთია, რომ რუსეთის მოქმედებაში ცვლილება მოხდა, რის გამოც ახალი მდგომარეობა შეიქნა. აქედან გამოყვანილი დასკვნა, ვითომც ავსტრო-ჰუნგრეთი, განმარტოებულად დარჩენილი თავის მისწრაფებაში, აპირებდეს უარჰყოს წადილი, ტყუილია.

მოსკოვი. სერბიელთა მონასტერში გადახდილ იქმნა პარაკლისი ომის გათავების გამო. ბულგარეთის სერბიის, საბერძნეთის და ჩერნოგორიის მეფეთ გაეგზავნა დეპეშა.

ბელგრადი. 31 ივლის მინისტრთა საბჭომ ითათბირა იმის შესახებ, თუ როგორ მოაწყოს შემოერთება მოგებული მიწა-წყლისა და როგორ შეუდგეს სამეფო წეს-წყობილების განხორციელებას. ამ ადგილებში უეჭველად საკონსტიტუციო წეს-წყობილება იქნება შემოღებული, მხოლოდ წარმომადგენელი არ ეყოლებათ ამ ადგილებს პარლამენტში. სარწმუნოებათა თავისუფლება გადაჭრით მიღებულია. ძალდატანებითი ადგილ'ს ჩამოჭრა მოხდება

ბუქარესტი. წარმომადგენლები წავიდნენ. ვენიზელოსი წაჰყვა პაშიჩს ბელგრადში.

სოფია. გუშინდლიდან სოფიაში ბრუნდება ჯარი. მცხოვრებლები ვარდს ჰფენენ მათ. სასახლის წინ ჯარი ოვაციებს ჰმართავს.

სილონიკი. სამღვრის დამიჯვენელი კომისია შეიკრიბება დემირგისარაში და იქიდან წავლენ სამ ჯგუფად.

სოფია. ბულგარეთის სააგენტო უარჰყოფს ათინის ცნობას, ვითომც ფრაკიიდან მაჰმადიანები და ბერძნები საბერძნეთში სახლდებოდნენ.

დეპეშები

(დეპეშათა პეტერბ. სააგენტოსაგან).

1 აგვისტო

უცხოეთი

ტოკიო. პროფესორი პრიგა წავიდა პეკინში ჩინეთის კონსტიტუციის კანონმდებლობის პროექტის შემუშავების გაგრძელებისთვის. დიაცას იაპონიაში წამოსვლა მთავრობამ უხერხულად სცნო, რადგანაც ამერიკას ეწყინებაო.

ვიქტორია. (ბრიტანის კოლუმბია) 400 კაცისაგან შემდგარი რაზმი ორი ზარბაზნით წავიდა ნანაიმიდან ლედისმიტში მადნის სამრეწველოებში მომუშავეთა ამბოხების ჩასაქრობად. გაფიცულებმა ხელში ჩაიგდეს ქალაქი და განდევნეს ის მუშები, რომელნიც სინდიკატებში მონაწილეობას არ იღებენ.

რუსეთი

პეტერბურგი. ბეჭვდითი საქმის კომიტეტმა დაიჭირა „რაბოჩაია პრავდას“ № 17, „ჟივაია ჟიზნის“ № 19 და „სევერნაია პრავდას“ № 1.

საიმპერატორო საკაცთმოყვარეო საზოგადოების სახლს ცეცხლი გაუჩნდა. დაიწვა ხუთი მილიონი ძველი ქაღალდი, შეწირული საზოგადოების სასარგებლოდ.

პეტერბურგი. შინაგან საქმეთა სამინისტროში მუშავდება ერობის ხმოსნების არჩევნების წესი. მოთხოვნილია საერობო გამგეობიდან ცნობები, თუ როგორი შემადგენლობა ამომრჩეველთა არის შესაძლებელი და რომელი წრე და როგორ არის დაინტერესებული ერობით. ეს ცნობები შეეხება იმ მიწისმფლობელთ, რომელთაც 1—25 დესიატინა აქვთ ან და უძრავი ქონება ღირებული არა ნაკლებ 750 მან.

კიევი. გაიხსნა სრულიად რუსეთის საკოოპერაციო კრება. მოვიდა 1,500 წარმომადგენელი. არიან კავკასიის წარმომადგენელნიც. წარმოდგენილია ყოველი გვარის კოოპერაცია დაესწრნენ სატახტო, პროვინციელ სპეციალურ გაზეთების წარმომადგენელნიც. მოეწყო ხუთი ლექცია კრედიტისა, სასოფლო-სამეურნეო, სახელოსნო--შრომისა, დამხმარებელთა და კოოპერატივების შესახებ კანონმდებლობის შემმუშავებელი. მოხსენებულია საკოოპერატივო პროექტი. თავმჯდომარემ გრაფმა გეიდენმა სთხოვა კრებას, ნუ შეეხებით ეროვნულსა და პოლიტიკურ საკითხებს. კრებას დაესწრნენ წარმომადგენელნი გერმანიისა და გალიციის კოოპერატივებისაც.

წერილი რედ. მიმართ

მ. ხ. ბ-ნო რედაქტორო! მორჩილი მთხოვნელი ვარ, ნება მიბოძოთ თქვენი პატივცემულ „სახალხო გაზეთი“-ს საშუალებით უღრმესი მადლობა გამოვუცხადო სტუდენტს სინო იაშვილს, რომელმაც მის მიერ დ. ონში გამართულ საბავშო წარმოდგენიდან დარჩენილი რვა მანეთი და ათი შაური შემოსწირა ონის უფასო სამკითხველოს.

ონის უფასო სამკითხველოს გამგეობის წევრი მღ. **ლონგინოზ კვიკვიძე.**

სანახაობა

ცირკი ძმ. ესიკოვსკებისა.

რაც დრო გადის, უფრო და უფრო მეტ ყურადღებას იქცევს ესიკოვსკების ცირკი. ამ ცოტა ხანში მოიწვიეს ახალი გასტროლიორები, რომელთა შორისაც არ შეიძლება არ აღინიშნოს ხუმარა რობერტსი თვისი გაწვრთნილი ვირით „იაშკათი“ და მოლაპარაკე ძაღლით; ქ. ელეონორა, რომელიც „ჰაერის ასულად“ არის ნაწოდები, მართლაც ლამაზად თამაშობს ცირკის გუმბათზე ჩამოკიდებულ საქანელაზე.

ესევე არ ითქმის დების საფოს შესახებ. მათი, ვითომ დუნკანისებური ცეკვა, საინტერესოს არაფერს წარმოადგენს.

ძმ. ვენჩენცოების გამოსვლას დაუსრულებელი სიცილით ჰხვდებიან დამსწრენი და ისევე ხარხარით და ტაშისცემით ისტუმრებენ.

ლამაზი ლვოვი სამ ტურნიკზე გასაოცრად მუშაობს.

ბულგარელი ქალი თამარი, რაც დრო გადის, უფრო დიდ სიმპატიას ჰპოულობს ხალხში.

ოთხი ეშმაკი ძველებურად დაჰფრინავენ ჰაერში და აოცებენ დამსწრეთ არაადამიანური მოქმედებით.

ბ. ბროკარსი თავისი ტიკინებით არ შეიძლება საუკეთესო გულში მოლაპარაკეთ არ ჩაითვალოს. ცირკში დიდ-ძალი ხალხი დაიარება ყოველ საღამოს. **მიშა.**

რედაქტორ-გამომცემელი ა. ჭუმბაძე

მატარებელთა მიმოსვლა
(ზაფხულობით)
18 აპრილიდან
(დრო აღნიშნულია ტფილისის საათით)

ტფილისიდან გადის.

ბაქოსაკენ: № 6, **ჩქარი** პლაცკ. დილ. 10 ს. 16 წ., № 12, **სამგზ.-საბარგო** ნაშუადღ. 3 ს. 35 წ., № 4, **საფოსტო** საღამ. 10 ს. 16 წ., № 8, **სამგზავ.** საღ. 6 ს. 29 წ., № 106, **ნარევი** მეოთხე კლასის ვაგონით, ტვირთის გადამზიდი სამგზავრო მატარ. სისწრაფით ღამის 4 ს. 23 წ.

ბათომისაკენ: № 3, **საფ.** დილ. 9 ს. 51 წ., № 11, დილ. 11 ს. 28 წ., (ივლის პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე). № 7, **საჩქარო** პლაცკ. ნაშ. 4 ს. 40 წ., № 9, **სამგზ.** ღამის 10 ს. 30 წ., № 107, **ნარევ.** მეოთხე კლას ვაგონებით, ტვირთ. გადასაზ. სამგზ. მატ. სისწრაფით ღამ. 2 ს. 48 წ.

ბორჯომისაკენ: № 17, **სამ.** დილ. 8 ს. 2 წ. (15 მაისიდან 14 ენკენისთვემდე). № 19, **სამგზავრ.** ნაშუადღ. 3 ს. 16 წ.

მცხეთამდე: № 65, **საგარეუბნო** დილ. 8 ს. 46 წ., № 67, **სამგ.** ნაშუადღ. 2 ს. 43 წ.

ეს მატარებლები ივლის პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე კვირა-უქმე დღეობით. მატარებელი № 67, უქმის წინა დღეებშიაც. ტფილისში უკანვე დაბრუნდებიან № 65 შუადღ. 12 ს. 5 წ. და № 67 საღ. 8 ს. 28 წ.

ჯულფისაკენ: **საფ.** № 4,3, შუადღ. 12 ს. 51 წ.

ყარსისაკენ: **სამ.** № 14/13, ღამ. 12 ს. 46 წ.

ერივანისაკენ: № 24,23, **საბარგ.-სამგზ.** საღ, 8 ს. 8 წ. მეორე და მესამე კლას. ვაგონებით.

ტფილისში მოდის:

ბაქოდან: № 3, საფ. დილის 9 ს. 1 წ., № 11, **საბარ.-სამგზ.** დილ. 10 ს. 28 წ., № 7, **სამგ.** მოსკოვი-კოზლოვი-რიაზანი-როსტოვი, საშუადღ. 3 ს. 53 წ., № 5, **საჩქარო** პეტერბურგი-მოსკოვი-კურსკი-ხარკოვი, საღ. 9 ს. 35 წ., № 106, **ნარევ.**, მეოთხე კლ. ვაგონებით, ტვირთის გადასაზიდი სამგზავრო მატარ. სისწრაფით ღამის 2 ს. 12 წ.

ბათომიდან: № 10, **სამგზ.** დილ. 8 ს. 40 წ. № 12, **სამგ.** შუადღ. 2 ს. 29 წ. (პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე). № 8, **სამგზ.** საღ. 5 ს. 54 წ., № 4, **საფ.** საღ. 9 ს. 16 წ., № 06, **ნარევი** ღამ. 2 ს. 12 წ.

ექიმი ა. ნ. დიასამიძე
კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს იღებს ყოვ.-დღე ნაშუადღ. 2—3 ს. საღამ. 6—7 ს. ხუთშაბ. მხოლოდ დილ. 8—9 საათ. კვირ. ავადმ. არ იღებს. მოსკოვის ქ., № 3, სახ. გაბაშვილისა.

ექიმი ა. შ. მიქელაძე
15 ივნისიდან მიიღებს **შინაგან და ბავშვთა** სნეულებიან ავადმყოფთ ყოველ დღე საღამოს 5 ნახ. საათიდან 7 საათამდე ახალ ბინაზე—მიხაილოვის პროსპექტი № 117 ტელეფონი 816.

კბილის ექიმი ა. გ. ხოლოლაშვილი
ღებს ავადმყოფებს **აბასთუმანში.**

ექიმი ვ. მუსხელიშვილი
1 მარიამობისთვიდან მიიღებს ავადმყოფებს დილის 9—11½ საათამდე. დიდი მთავრის ქუჩა № 67.

ვკისრულობთ:
თარგმნას სიტყვა-კაზმულისა და სხვა დარგის ნაწარმოებისას და აგრეთვე ყოველ გვარ საბუთის ქაღალდებისას.
კორექტურას ქართულად გამოსაცემ წიგნებისას.
შესწორებას დასაბეჭდად განზრახულ ხელნაწერებისას.
გამოცემას წიგნებისას ავტორ თა ხარჯით.
პირობებზე მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე პირადად ამ მისამართით: **ტფილისი**, მუხრანის ქუჩა, **„შრომის“** სტამბის გვერდით, სახლი № 12. ნაშუადღევის 2 საათიდან 7 საათამდე. ხოლო დილის 9—1 საათამდე ბინაზე: ვაკე, ქართულ გიმნაზიის პირდაპირ, სახლი გაჟონიასი. ტელეფ. 9-25.
ბაბილინა და ნ. (ნარ-კანი) კუჩიდღელაშვილები.

ქალაქის საავადმყოფოები
მთავარი— პუშკინის ქ., შესავალი გრაფის ქუჩიდან.
ჭულაბრისა— კახეთის ქ. № 15.
ხარფუხისა—ვორონცოვის ქ. 55.
ქუკიისა—ჩერქეზიშვილისა, 1—18.
დიდუბისა—ხაგურამოს ქ. 5.
ქალაქის საბჭოს ექიმები მოვალენი არიან ღარიბ მცხოვრებთ უფასო საექიმო დახმარება აღმოუჩინონ ქალაქის საავადმყოფოებში (და თვითონ ავადმყოფის ბინაზედაც ყოველმა თავ-თავის უბანში), თუ უბრალო ექიმი დილის 11 საათამდე მოიწვიეს, ვალდებულია იმ დღესვე ინახულოს ავადმყოფი, გარდა საჩქარო შემთხვევებისა, როცა დახმარება დაუყოვნებლივ უნდა მისცეს.

სასანიტარო ექიმები
უბნები: 1—2 პ. **ფომინა-თხიპოვისა** ვაკეში, საკუთარი სახლი, ტელეფ. 461).
3—4 და რუსის ბაზარში **ქრ. ლ. ქალაბეგაშვილი** (სოლოლაკი, ამაღლების ქ. ტელ. 517).
5—6 **ა. მ. ზაბლუდოვსკი** (გრიბოედოვსკი, 10, ტელ. 645).
7—8 **ნ. დ. ხატისოვი** (ნიკოლოზის ქ. № 7, ტელ. 709)
9—11 **გ. ო. ნათიშვილი** (მონუმენტის შესახვევი, № 5. 487).
10—12 **გ. ა. მირზოევი** (მიხეილის პროსპ 174 ტელ. 327.)
სასურველია, თვითონ მცხოვრებლები დაგვეხმარებოდნენ სასანიტარო წესიერების შემოღებაში და სადაც-კი ამ მხრივ უწესობას შეამჩნევენ სახლებში თუ სხვა ადგილებში სასანიტარო მოთხოვნილებათ არღვევენ ცუდს საჭმელ-სასმელს აკეთებენ და ჰყიდიან, და სხ.— დაუყოვნებლივ ზემოდ დასახელებულ ექიმებს აცნობონ, წერილობითი განცხადებები ყველას შეუძლიან გარდასცეს ქალაქის სავაჭრო პოლიციის კანტორებში: ვერის ხიდთან, რუსის ბაზარში, თათრის მოედანზე, კახეთის მოედანზე, ავლაბარში რიყის ქუჩაზე, რჩ, გლინსკის ქუჩა 56 და მაკავის მოედანზე

უფასო საექიმო დახმარება
ქალაქის საბჭოს ექიმები.
უბნები
1—2 **გ. ა. გუდბალინი** (სიონის ვერაზე, ოლგის ქუჩა, 22. ტელეფ. 592).
3—4 **მ. ი. შავერდოვი** (ფეთხაინის აღმართზე, 1, ტელ. 619).
5—6 **ტ. მ. თათევოსიანი** (ველიამინოვის, 4, ტელეფ. 680).
6—7 **შ. ა. მიქელაძე** (ავლაბარში, კახეთის ქ., 1, ტელ. 715).
8—9 **ე. ა. მელიქ-შახნაზაროვი** (გუნიბის ქ., № 23).
10, 11—12 **ი. გ. ტერ-ნიკოღოსოვი** (მიხეილის ქ., № 169, ტელ. № 935).

ამხანაგ-სარდიანის
პირველი კერძო სამკურნალო
(დაარსებულია 1880 წელს)
ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ.
ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე, გარდა კვირისა.
დ ი ლ ი თ:
„606“ და „914“
11—12 ს. შეშხაპუნება კონსულტატიურად.
ბ. ა. ნავახარდიანი: 11—12 ს. ქირურგიული და ვენერიული (სიფილ.) ავად.
ბ. გ. ბახსაროვი: 1—2 ს. ბავშვთა შინაგანი ავადმყ.
ქ. მ. ჩიქოვანი: 9½—10 ს. თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.
ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. საბებიო, ქალებისა და ბავშვებისა.
ნ. ტ. მულინი: 10—12 ს. ყურისა, ცხვირისა და ყელისა.
მ. გ. ავეტისიანცი: 11—12 ს. კანისა, სიფილისი, ვენერ., საშ. და ქირურგ.
ა. პ. კარაპეტიანცი: 12—1 ს. შინაგანი, საბავშვო და ყვავილის აცრა.
ექიმი ქალი **ო. მ. ტერ-დავიდოვისა** 1—2 ს. საბებიო და ქალების ავადმყ.
ქ. დ. გურგენიძე. 1 2 საათ. შინაგანი, საბავშვო, ყვავილის აცრა, სისხლის და შარდის ბაქტერეოლოგ. გამოკვლევა. საღამოობით 6 7 საათამდე.
ს ა ღ ა მ ო თ ი:
მ. გ. ავეტისიანცი: 6—7 საათ.
რჩევა-დარიგება 50 კაპ. ხელმოკლეთათვის უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციები მორიგებით.
სამკურნალოს დირექტორი მედიცინის დოქტორი **ბ. ა. ნავასარდიანი.**
1004

სორაპანის გამოცემა
დაიბეჭდა და გამოვიდა გასაყიდად, მეოთხე ახალი გამოცემა, სახელმძღვანელო წიგნი, ნაწილი პირველი.
„ქართველი მწერლები“
შედგენილი ივ. გომელაურის მიერ **ფასი 80 კაპ.**
ამ წიგნის მეორე გამოცემა კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის საბჭოს დადგენილებით სასწავლებლებში სახმარებლად ნება-დართულია.
იყიდება აგრეთვე ამავე ავტორის მეორე ნაწილი სახელმძღვანელო წიგნი **„ქართველი მწერლები“** ფ. 1 მან. 30 კაპ.
პარტიობით მყიდველებს შეუძლიანთ მოითხოვონ შემდეგი მისამართით: Тифлисъ Типографія „Сорапань“, ანუ ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზ. წიგნის მაღაზიას ქ. ტფილისში.
1417

თ. ა. მთავრიშვილის
წიგნის მაღაზია
ამით აუწყებს პატივცემულ საზოგადოებას, რომ ამა წლის 1913—1914 სასწავლო წლისათვის დამზადებული აქვს დიდ-ძალი
სახელმძღვანელო და სხვა წიგნები,
რომელნიც კი იხმარება ქალაქ ქუთაისისა და ქუთაისის გუბერნიის დაბალსა და საშუალო სასწავლებელში. **ფასები საკმაოდ დაკლებულია.**
მსურველთ შეუძლიანთ წიგნებთან ერთად მოითხოვონ ჩვენგან სხვა სასწავლო ნივთებიც: **რვეულები, კალმები, კალმისტარები, კარანდაშები, საანგარიშო დავთრები** და სხვა რისაც ძალიან დაკლებულ ფასად დაუყოვნებლივ მივაწვდით **ბ-ნ გოკიელის** საკანცელარიო მაღაზიიდან: **ადრესი:** ქუთაისი. ალექსანდრეს ქუჩა, ბოკერიის სახლი, ბულვართან, **თ. მთავრიშვილი.**
1413

მაჰლიერების МАГАЗИНЪ М. Л. ТЕРЪ-КАРАПЕТЯНЦА **ОБОЕВЪ**
სპეციალური მაღაზია
მ. ლ. ტერ-კარაპეტიანცისა,
ახლად გახსნილი (პუშკინის ქ., თამამშევის ქარვასლა).
ახლად მიღებულია საქონელი სხვა და სხვა **რუსეთის, პოლონეთის და ფინლანდიის** ცნობილ ფაბრიკებიდან. გაყიდვა ნაჭრობით და ერთბაშად თოფი 8 კ.-დან დაწყებული და უფრო ძვირად ზომით (11¼ არშინ.) შეკვეთილ საქმის ასრულება სწრაფად და სუფთად.
1414

მუდამ დღე მოგვდის
თევზის მრეწველნი მმ. ძმ.
ძმ. ქევლოვები.
პუშკინის ქუჩა, საკუთ. სახ. № 9.
ტელეფონი № 712.
ახალ-ახალი
მტკვრისა თართი, ზუთხი, ლოქო, და სუდაკი
ახალი მსხვილ-მარცვლოვანი ხიზილალა (ქიტკა)
აგრეთვე ყოველ დროს იყიდება მაღაზიაში **მარტის დოში, იანი, ჭიპა, ზურგიელები,** სხვა ყოველ-ნაირი **თ ე ვ ზ ე უ ლ ო ბ ა** და **კონსერვები.**

მუხრანის ქუჩა, სტამბა „შრომა“.